Ἀριθ. **690** — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.- Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14. | 19 Μαρτίου 1889.

ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ

[Ὑπὸ τὸ ὄνομα Alliance Française (Γαλλικὴ Ἑταιρία) ὑφίσταται ἐν Παρισίοις ἑταιρία σκοπὸν ἔχουσα τὴν διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ διὰ ταύτης τὴν ἐπίδοσιν τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς. Ἐν τῇ πρὸ μηνὸς συγκροτηθείσῃ συνελεύσει τῆς ἑταιρίας ταύτης, ἧς προΐστατο ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων Γρεὰρ, θέσεις δὲ τιμῆς παρ' αὐτῷ κατεῖχον ὁ μεγαλεπήβολος τῆς Ἀφρικῆς ἐρευνητὴς Βραζᾶ καὶ ὁ Κινέζος στρατηγὸς Τσὲγκ-Κὶ-Τόγκ, ὁ ἐκ τῶν ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Deschamps ὡμίλησε περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς ἐν Ἀνατολῇ, συμπαθῶς ἐξάρας ἰδίως τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν φιλίαν διάθεσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἐκ τῆς εὐφυοῦς καὶ ἐπιχάριτος διαλέξεως τοῦ εὐγλώττου λογίου ἀποσπῶμεν, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας», τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα μέρη :]

Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι σήμερον ἡ Ἀνατολὴ εἶνε εἰρηνικὸν πεδίον μάχης μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἡ Ἀνατολὴ ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Τὰ ζητήματα, τὰ ἀναφυόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀθήναις, ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐν Σόφιᾳ, ἐν Βελιγραδίῳ, δὲν λύονται ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν τοῖς διπλωματικοῖς διαβουλίοις, ἐν Παρισίοις, ἐν Λονδίνῳ, ἐν Πετρουπόλει, ἐν Βερολίνῳ. Ἐν τῷ ἀπαύστῳ δράματι, τὸ ὁποῖον συνταράσσει τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσόννησον, αἰσθάνεταί τις τὴν παρουσίαν τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀοράτου προσώπου τῆς Εὐρώπης. Ποσάκις δὲν ἤκουσα μενάλκη Ἕλληνα νὰ μοῦ λέγῃ θλιβερῶς παραπονούμενος : «Ἂν μᾶς ἄφηνε ἡ Εὐρώπη! Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ κάμωμεν ὅ,τι θέλομεν. *Δὲν ἀφήνει ἡ Εὐρώπη* (*)». Ἕνεκα τούτου ἡ περὶ τῆς ἀλλοδαπῆς μέριμνα ἀποκτᾷ ἐν Ἀνατολῇ σημασίαν, τὴν ὁποίαν δυσκολεύεται νὰ ἐξηγήσῃ πᾶς ὅστις δὲν ἔζησεν ἐν αὐτῇ. Ἄλλως ἡ Ἀνατολὴ δὲν παράγει τίποτε ἢ σχεδὸν τίποτε. Ἡ βιομηχανία νηπιάζει ἀκόμη ἐν αὐτῇ· ἓν παράδειγμα εἶνε πολὺ διδακτικόν· τὰ ῥέσια, τὰ ὁποῖα νομίζομεν ἀκραιφνῶς ἀνατολικὸν προϊόν, εἰσάγονται εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ Βιέννης. Τὸ στάδιον τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐπικρατήσεως ἄρα εἶνε ἀνοικτόν, εἰς ἡμᾶς δ' ἀπόκειται νὰ καταγάγωμεν διπλῆν τὴν νίκην.

Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἡ ἐν Ἀνατολῇ ἐπιρροὴ ἦτο τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Δὲν θὰ ἐξετάσω διὰ μακρῶν τὰς αἰτίας. Εἶνε γνωσταί. Πατροπαράδοτος, ἀλλ' ἄνευ ἀδυναμιῶν, συμμαχία πρὸς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, πολιτικὴ ἔξοχος, μεθοδικῶς ἐφαρμοσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κολβὲρ καὶ τῶν διαδόχων του, ἀνεβίβασε τὸν ἡμέτερον πρεσβευτὴν εἰς τὴν περιωπὴν ἀντιβασιλέως καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀποίκους ἡμῶν τὰ πρωτεῖα. Ἡ ἀνάμνησις τῆς τετάρτης σταυροφορίας δὲν ἐζημίωσε τὸ γόητρον τοῦ ὀνόματος ἡμῶν καὶ τὸν περιβάλλοντα αὐτὸ σεβασμόν. Καρτερικοὶ ἄνδρες, ἐν τοῖς ὁποίοις κατὰ πρῶτον λόγον δέον ν' ἀναφέρωμεν τὸν Παῦλον Λουκᾶν, ἔφερον μέχρι τῶν ἐνδοτέρων τῆς Μικρασίας τῆς πατρίδος τὸ ὄνομα. Βραδύτερον ἡ φιλελληνικὴ γενναιοφροσύνη ἐξησφάλισεν εἰς ἡμᾶς νέους φίλους πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου. Ἐξ ὅσων μετὰ πόνου ἀπεκτήσαμεν ἂς ἐξετάσωμεν νῦν τί ἀπέμεινεν ἡμῖν καὶ ὑπὸ ποίων ἀντιπάλων διαφιλονεικεῖται.

Κατὰ πρῶτον, δυνάμει τῶν συνθηκῶν, εἰς ἡμᾶς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ προστασία τῶν καθολικῶν συμφερόντων καθ' ἅπασαν τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν. Μέγας ἀριθμὸς λατινικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ τὰς σταυροφορίας, οἱ Μαρωνῖται, οἱ Οὐνῖται, οἱ Ἀρμενοκαθολικοί, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἡμετέρας σημαίας. Οἱ πρόξενοι ἡμῶν εἶνε οἱ ἐπίσημοι προστάται τῶν καθολικῶν σχολείων, εἰς οἱανδήποτε ἐθνικότητα καὶ αν ἀνήκωσιν οἱ διευθύνοντες ταῦτα.

Πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἀνευρίσκει τις τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη ἡμῶν. Ἡ «Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορικὴ ἑταιρία τοῦ μονοπωλείου τῶν καπνῶν» ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὑπαλλήλων της νὰ ὁμιλῶσι καὶ γράφωσι τὴν γαλλικήν. Ἐν Ἑλλάδι αἱ διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ποινικοῦ κώδικος, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ναυτικοὶ κανονισμοὶ ἀντεγράφησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων. Εἰς τὸν στρατηγὸν Βοσσὲρ καὶ τὸν ναύαρχον Λεζὲν ἀνέθηκαν οἱ Ἕλληνες τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. δύο δὲ

(*) Ἡ τελευταία φράσις δημοσιεύεται ἐν τῷ κειμένῳ ἑλληνιστί

Γάλλοι μηχανικοί, οἱ κ. κ. Γκοττλὰν καὶ Κελλενέκ, διευθύνουσιν ἐν Ἀθήναις ἀποστολὴν Γάλλων μηχανικῶν πρὸς ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ξένα πρὸς ἡμᾶς ἱδρύματα ἡ γλῶσσα ἡμῶν διδάσκεται τακτικῶς. Μεταξὺ τῶν καταστημάτων, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία αὐτῆς ἀνθεῖ, ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶνε ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ παρθεναγωγεῖον Παλλὰς καὶ τὸ Ζάππειον· ἐν Ἀθήναις τὸ Ἀρσάκειον καὶ ἐν γένει πάντα τὰ Ἑλληνικὰ γυμνάσια (*)· ἐν Σμύρνῃ ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολή. Ἐν Ἀτταλείᾳ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Τουρχὰν-Βέης, πρώην πρεσβευτὴς ἐν Μαδρίτῃ καὶ ἀνὴρ εὐφυὴς εἰς ἄκρον, ὅστις ἐξωρίσθη εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀγνοῶ κατόπιν τίνων ὑπουργικῶν μεταβολῶν, ἐδίδασκε τὴν γλῶσσαν ταύτην διὰ καθηγητῶν, οἵτινες ἀπέζων ἐκ τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ἐν Ζινδζὶ-Δερέ, παρὰ τὴν Καισάρειαν, ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης ἐγκατέστησεν ἐντὸς τῆς σχολῆς Γάλλον καθηγητήν, ὅστις μετεκλήθη δι' ἀδρᾶς δαπάνης ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ λυκείου τοῦ Γαλατᾶ.

Ἡ φιλολογία ἡμῶν πληρέστατα ἐπαρκεῖ εἰς τὰς πνευματικὰς τῆς Ἀνατολῆς ἀνάγκας. Εὐχερῶς εὑρίσκει τις τὰ ἐπιστημονικὰ ἡμῶν βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ δημοσιεύματα ἐν ταῖς δημοσίαις βιβλιοθήκαις, ὡς ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ π. χ. καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἐν Σμύρνῃ· ἀκόμη καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ γυμνασίου τῆς Χίου. Ἐν Σμύρνῃ ἡ Νέα Λέσχη, ἡ Ἑλληνικὴ Λέσχη, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Λέσχη λαμβάνουσι πάσας τὰς ὁπωσδήποτε σημαινούσας ἐφημερίδας ἡμῶν.

Οὐδὲν ὡραιότερον τῆς θέας τῶν προθηκῶν τῶν βιβλιοπωλῶν ἐν τῷ Φραγκομαχαλᾷ τῆς Σμύρνης, ἢ ἐν τῷ Γιουξὲκ-Καλδιρὶμ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀναγινώσκονται τὰ καλὰ ἡμῶν βιβλία, ἀτυχῶς δὲ καὶ τὰ ἄλλα. Ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως τὰ λογοτεχνικὰ ἡμῶν ἔργα φθάνουσιν ἐνταῦθα ἐν ἀλλοκότῳ φυρμῷ. Ἀρθονοῦσιν ἰδίᾳ αἱ ὑπερβολικαὶ ἀστειότητες τοῦ Ἀρμὰν Σιλβέστρ καὶ αἱ φαιδραὶ τῆς Ζὺπ σκηναί. Παρ' αὐτοῖς δ' ἐκτίθενται ὁ Φλωβὲρ, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Λαμαρτῖνος, ὁ Βολταῖρος, ὁ Ρουσσῶ, κτλ. Τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἡμῶν ἔργα μεταφράζονται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων συλλόγων. Ἐξ ἄλλου, αἱ νωχελεῖς Ἀνατολίτιδες ἀρέσκονται εἰς τὰ πολύπλοκα ἡμῶν μυθιστορήματα καὶ μεθύουσι μὲ τὰς ἀλλοκότους αὐτῶν περιπετείας. Περὶ τῶν ἀναγνώσεων τῶν *Χαρὼμ* ἀδύνατον νὰ ἔχῃ τις σαφῆ ἰδέαν, μὴ δυνάμενος νὰ εἰσχωρήσῃ μέχρι τῶν μυστηριωδῶν κρυσφηγέτων, ὅπου σύρουσιν ἡδυπαθῶς τὴν νωθρότητα αὐτῶν ἐντὸς χρυσοποικίλτων ἐμβάδων· ἀλλ' ἂν δώσω πίστιν εἰς τὰς κακολογίας φίλου μου Ἀνατολιστοῦ, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ σύνευνοι τῶν πασσάδων δὲν ἀναγινώσκουσιν οὔτε τὴν *Χαλιμᾶν*, οὔτε τοὺς *Χρυσοῦς Λειμῶνας* τοῦ Μασσουδῆ, πάντων δὲ τῶν ῥόδων τοῦ Γιουλιστὰν (Σ. Μ. Τίτλος ποιητικοῦ ἔργου τοῦ διασήμου Πέρσου ποιητοῦ Σαδῆ) προτιμῶσι καλὴν μετάφρασιν τοῦ Πὼλ δὲ Κόκ. Σπεύδων ὅμως νὰ καθησυχάσω τοὺς ἀνησυχήσαντας ἐπὶ τούτῳ, διαβεβαιῶ αὐτούς, ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἡ ἠθικὴ θριαμβεύει καθ' ἅπασαν τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσόνησον διὰ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ κ. Γεωργίου Ὀνέ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδίδονται πολλαὶ ἐφημερίδες, καθ' ὁλοκληρίαν γαλλικαί· ἡ *Τουρκία*, ὁ *Φάρος τοῦ Βοσπόρου*, ἡ *Σταμποὺλ*, ἡ *Ἐφημερὶς τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου* καὶ ὁ *Ὀσμανλῆς* συντάσσονται γαλλιστὶ καὶ τουρκιστί· ὁ *Ἀνατολικὸς Κῆρυξ* (Levant-Herald) καὶ ὁ *Ἀνατολικὸς Μηνύτωρ* (Oriental Advertiser-Moniteur Oriental) συντάσσονται γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστί, ἀλλὰ τὸ ἀγγλικὸν μέρος τῶν φύλλων εἶνε λίαν περιωρισμένον. Ὁ Ἑλληνικὸς τύπος ἀναδημοσιεύει ὅ,τι ἐνδιαφέρον ἐκ τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων καὶ τηρεῖ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ἐνημέρους τῶν συμβαινόντων ἐν Γαλλίᾳ. Συνήθως τὰ μυθιστορήματά μας τρέφουσι καὶ τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων. Ἡ ἀνωτέρα δὲ κοινωνία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σμύρνης ἐνδύεται καὶ καλλωπίζεται κατὰ τὰ παρισιανὰ ὑποδείγματα.

Ἀπέναντι τῆς Σταμπούλ, τῆς πόλεως τῶν τζαμίων καὶ τῶν μενδρεσσέδων, ἐν οἷς οἱ σοφτάδες προσεύχονται, κεῖται μικρὰ γαλλικὴ πολίχνη, τὸ Πέραν. Τὸ Πέραν ἔχει τὸν μεγάλον δρόμον του, κατὰ μῆκος τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται εὐρωπαϊκὰ καταστήματα, ἀπὸ τοῦ Γιουζὲκ-Καλδερὶμ μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Ταξιμίου· τὰ καφενεῖα εἶνε ἐν αὐτῇ πολυαρίθμα, ζωηρὰν δὲ τέρψιν παρέχει ἡ ἀλληλοδιάδοχος ἐπίσκεψις αὐτῶν. Ὑπάρχει τὸ ἑλληνοτουρκικὸν καφενεῖον, μὲ τὰ ἀποστίλβοντα ἰμπρίκια, τοὺς κατὰ στοίχους παρατεταγμένους ναργιλέδες καὶ τὸν πρόθυμον, μεγαλοπρεπῆ καὶ σοβαρὸν καφεντζῆν του· ὑπάρχει τὸ γερμανικὸν ζυθοπωλεῖον· ζῦθος, χοιρομήριον, πελάται ξανθογένειοι, ἀπήχησις λαρυγγωδῶν ὁμιλιῶν καὶ γελώτων τευτονικῶν. Πρὸ παντὸς ὅμως διακρίνεται τὸ παρισιανὸν καφενεῖον, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Μοντμάρτρῃ ὁμοίων καταστημάτων. Γαλλικὰ ποτά, ἄψογοι καὶ ἐξυρισμένοι ὑπηρέται, καὶ ἐντὸς λεπτῶν κυλίνδρων ὁ *Χρόνος*, τὸ *Φιγαρὼ*, ἡ *Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων*. Τὸ θέαμα τῆς ὁδοῦ εἶνε οὐχ ἧττον ἐνδιαφέρον. Μικροκαμωμέναι ἑλληνίδες, μὲ κομψὰς ἐσθῆτας, λεπτὰ φέρουσαι χειρόκτια καὶ κρατοῦσαι ἀνοικτόχρωμα ἀλεξήλια, διωθοῦνται μετὰ Ἀρμενίδων καὶ Ἑβραιῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ σπινθηροβολοῦσιν ὑπὸ τὰ καλύμματα. Φαντασθῆτε κόμην ὄχι τόσον μέλαιναν, χρῶμα ὀλιγώτερον μελαγχροινὸν καὶ νομίζετε ὅτι βλέπετε Παρισιανάς. Τὸ Πέραν ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς ξένους τὰ Μνηματάκια, κῆπον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ἀγγλικοῦ παραδείσου φυτευμένον. Τὴν ἑσπέραν, λύχνοι τῶν ὁποίων τὸ φῶς μετριάζουσι σφαῖραι ἐξ ἀδιαφανοῦς ὑέλου, φέγγουσιν ὡς σελῆναι μεταξὺ τῶν δένδρων. Θὲς εἰς τὸ μαγευτικὸν τοῦτο μέρος τροφοὺς ταινιοστολίστους καὶ στρατιώτας μὲ λευκὰ πάνινα χειρόκτια — πρᾶγμα ἄγνωστον ἐν Τουρκίᾳ — καὶ παρὰ τὴν γειτονείαν τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, τὸ ὁποῖον στίλβει κατὰ διαστήματα μεταξὺ τῶν κλάδων, θὰ φαντασθῇς, ἀκούων τὸ παλλόμενον μέλος τοῦ *Ἰνδικοῦ μάρς*, ὅτι εὑρίσκεσαι εἰς παραλιόν τινα πόλιν τῆς Γαλλίας.

Ὅλοι γνωρίζονται μεταξύ των. Ἀναρίθμητοι εἶνε οἱ ἀνταλλασσόμενοι χαιρετισμοὶ καὶ αἱ χειραψίαι. Μόνα τὰ φέσια τῶν Ἀρμενίων, διεσπαρμένα ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν σκοτεινοχρόων πίλων, προσδίδουσιν, ξενικήν τινα χροιὰν εἰς τὸν ὅλως δυσμικὸν τοῦτον κόσμον. Τὸ Πέραν ἔχει καὶ τὴν φιλολογίαν του. Αἱ ἐγχώριοι ἐφημερίδες, ἐκτὸς τῶν διευθυντῶν καὶ τῶν συντακτῶν αὐτῶν, — οἵτινες συνήθως εἶνε ἔγκριτοι ἄνδρες — ἔχουσι πλῆθος προθύμων συνεργατῶν. Νέοι ἄνευ ἐπαγγέλματος, καθηγηταὶ πολυγράφοι καὶ πνευματώδεις, ὑπάλληλοι οἵτινες ἀνέγνωσαν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀλβέρτου Βὼλφ καὶ εὗρον αὐτὰ ὡραιότατα, κεντῶνται ὑπὸ τῆς ὀρέξεως νὰ γράψωσι, δαπανῶσι δὲ τὰς νύκτας των εἰς τὴν σύνταξιν ἀρθριδίου ἢ εὐφυολογίας τινος διὰ τὸν *Φάρον* καὶ τὸν *Μηνύτορα*. Τὸ προάστειον τοῦ Πέραν ἔχει καὶ τοὺς ποιητάς του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰς προθήκας τῶν βιβλιοπωλείων ἀναφαίνονται μικρὰ τομίδια, κοσμούμενα ἀπὸ ἔρωτας ἱπταμένους ἐντὸς ροδοχρόων νεφελῶν, αἱ ἀπομιμήσεις δ' αὗται ἔχουσι τὸ ἑτοιμόσβεστον καὶ πεπαλαιωμένον θέλγητρον ὡχρᾶς ἀντιγραφῆς ἀρχαίας εἰκόνος.

Ἐν Ἀθήναις ἡ γνῶσις τῆς γαλλικῆς ἀποτελεῖ ὑποχρεωτικὸν συμπλήρωμα πάσης ἐπιμελοῦς ἀνατροφῆς. Μόνη ἡ γλῶσσά μας προσαρμόζεται εὐχερῶς εἰς τὴν ἀδολεσχίαν τῶν αἰθουσῶν. Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνέ τις εὐφυὴς γερμανιστί; Καὶ οἱ Γερμανοὶ αὐτοὶ μόνον γαλλιστὶ δύναται νὰ διασκεδάσωσιν.

Τὸ θέατρον ἐν Ἀνατολῇ τρέφεται ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ γαλλικοῦ δραματολογίου. Ὁ Ἐρβὲ καὶ ὁ Λεκὸκ διαπλέουσι τὰς θαλάσσας, αἱ φαδραὶ δὲ τῶν «Βαριετὲ» καὶ τῶν «Μπούφ» ἠχοῖ φθάνουσι μέχρις ἡμῶν εἰς εὐθύμους ἐπῳδοὺς καὶ ἐλαφρὰ ἀσμάτια. Ἄνευ ἡμῶν, προδήλως ἡ ὑφήλιος θὰ ἐχασμᾶτο. Αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι, καίτοι σοβαρώτατοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἥκιστα διατεθειμένοι πρὸς ἄμετρον ἱλαρότητα, ἀπολείπουσι τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν νωχέλειαν καὶ αἱ μελῳδίαι τῶν ἐλαφρῶν μελοποιῶν μας κατευφραίνουσιν αὐτούς. Ἐν Σμύρνῃ εἶδα παριστανομένην ὑπὸ ἀρμενικοῦ θιάσου τὴν *Ζιροφλὲ-Ζιροφλᾶ* καὶ τὴν *Κόρην τῆς Κυρᾶς Ἀγκῶ* εἰς τουρκικὴν μετάφρασιν! Αἱ πωλήτριαι τῆς ἀγορᾶς, ἀγριοκυταζόμεναι, καθυβρίζοντο εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Πατισσὰχ ἀστειότατα. Ἡ ὀρχήστρα συνώδευε κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἧττον ἀκριβῶς τὰς θορυβώδεις ταύτας φωνάς, αἱ ὁποῖαι τόσον ἀντιτίθενται πρὸς τὴν συνήθη τῶν Τούρκων σοβαρότητα· μετέφρασε καὶ αὐτὴ ὀλίγον τὴν μουσικὴν ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου, ἀλλὰ τὸ φεσοφόρον ἀκροατήριον δὲν ἦτο τόσον αὐστηρὸν καὶ ἐθαύμαζε προθύμως, χωρὶς νὰ ἐννοῇ καὶ πολύ, τὴν ἀχαλίνωτον εὐθυμίαν τῆς «κυρίας Βαρρᾶς» καὶ τὰ χονδρὰ ῥόπαλα τῶν συνωμοτῶν. Τί ἄρα λέγουσιν οἱ ἰμάμηδες περὶ τῶν γκιαουρικῶν τούτων ἐπινοημάτων;

Ἐν Ἀθήναις, αἱ θεατρικαὶ ἀπολαύσεις δὲν ἐνθυμίζουσι τὰς ἀρχοντοχωριατικὰς ταύτας παρῳδίας. Θίασος εὐσυνειδήτων καὶ ἐπιμελῶν ἠθοποιῶν ἐπὶ δύο περιόδους διεσκέδασεν ἡμᾶς, εἰς ἀνεκτὴν γαλλικήν. Διὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, πρέπει νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ προφορὰ ἐνίων καλλιτεχνῶν ἐπρόδιδε τὴν ἐκ Τουλούζης ἢ τὴν μασσαλιωτικὴν αὐτῶν καταγωγήν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο τόσον δυσάρεστον. Ἡ Φώκαια κεῖται πολὺ ἐγγὺς τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ κοινὸν συνέρρεεν εἰς τὰς παραστάσεις ἀθρόον. Ἐφαίνετο δὲ νοημονέστατον, ἑτοιμότατον, ἐν γνώσει τῶν γαλλικῶν πραγμάτων· ἐξῆρεν ἐν καιρῷ τοὺς εὐφυεῖς ὑπαινιγμοὺς ἢ τὰς ἀστειολογίας, συνεκινεῖτο εὐκόλως καὶ ἐγέλα μετ' ἐγκαρδίου προθυμίας, ἥτις θὰ κατεμάγευε τὸν κ. Σαρσαί(*). Τὰ πολύπλοκα καὶ περιπετειώδη δράματα ὀλίγον ἐπέτυχον, ὁ *Καμπούρης* δὲ τοῦ Φεβὰλ, ὁ *Ἄσσος σπαθὶ* τοῦ Δεκουρσὲλ καὶ οἱ *Πειραταὶ* ἤρεσαν μετρίως. Ὁ θίασος ἠθέλησε ν' ἀναβιβάσῃ ἀπὸ σκηνῆς καὶ τὸν *Ρούϋ-Βλὰς*, ἀλλ' ἐν ἐλλείψει πρωταγωνιστοῦ ἀνετέθη τὸ πρόσωπον εἰς Ἕλληνα ἠθοποιόν. Ὁ Ρούϋ-Βλὰς ὡμίλει ἑλληνιστὶ καὶ ἡ βασίλισσα ἀπήντα αὐτῷ γαλλιστί, μὴ σεβομένη πάντοτε τοὺς κανόνας τῆς προσῳδίας. Εὐτυχῶς αἱ φιλόδοξοι αὗται ὁρμαὶ ταχέως κατηυνάσθη-

(*) Καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς δὲ σχολαῖς διδάσκεται ἡ γαλλική. Τὸ λύκειον Σιμοπούλου (ἐν ᾧ τέσσαρες καθηγηταὶ διδάσκουσι τὴν γαλλικήν), τὸ λύκειον Βούλγαρη, Παπαγεωργίου-Κουτούζη καὶ Διοσκουρίδου, ἰδιαιτέρως περιέπουσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν.

(*) Τὸν διάσημον δραματικὸν τεχνοκρίτην τοῦ παρισινοῦ *Χρόνου*.

σαν, χωρὶς ἡ μνήμη τοῦ Οὐγκῶ νὰ ἔχῃ εὐλόγους ἀφορμὰς παραπόνων.

Τοὐναντίον ἡ *Πριγκήπισσα τῶν Καραϊβῶν*, οἱ *Σωματοφύλακες* καὶ ἡ *Καρδία καὶ ἡ Χεὶρ*, ἤρεσαν ὑπερβαλλόντως. Τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν εἰσέδυεν ἀνέτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στίλβοντος καὶ ἀμερίμνου τούτου κόσμου, εἰς τοὺς ἀκάκους ἐκείνους κύκλους, ἐν οἷς ὅλοι φαίνονται εὐδαίμονες καὶ δὲν ἐπιδεικνύουσι καμμίαν σοβαρότητα, ὅπου θυμώνουν διὰ νὰ γελάσουν, ὅπου κλαίουν χωρὶς νὰ κλαύσουν, ὅπου ἀγαπῶνται ὅσον ἀρκεῖ ἵνα τὸ αἴσθημα ὀνομασθῇ ἔρως, ὅπου νυμφεύονται ὑπὸ τὸν ἦχον ἑνὸς κυμβάλου διὰ νὰ διαζευχθῶσιν ὑπὸ τὸ μέλος ἑπῳδοῦ. Ἐνίοτε ἠκούομεν ἀπὸ σκηνῆς τοὺς ἀρχαίους, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαρίστους *Δραγόνους τοῦ Βιλλὰρ*, καὶ τὸ κοινὸν, ἠκροᾶτο εὐχαρίστως τὰ ἀρχαῖα ἄσματά των. Ἠυχαριστούμεθα ἀπὸ τὴν συνάντησιν τῶν παλαιῶν αὐτῶν γνωρίμων, ἀπὸ τὰς ἐρωτικὰς ταύτας διῳδίας αἱ ὁποῖαι συνεκίνησαν τοὺς πατέρας μας, ἀπὸ τὰς ἐνθουσιαστικὰς ἐκείνας μελῳδίας, αἱ ὁποῖαι ἀντήχησαν ἐφ' ὅλων τῶν οἰκογενειακῶν κλειδοκυμβάλων. Ἠκούομεν αὐτὰς ὡς ἀπήχησιν τῆς ἐθνικῆς εὐθυμίας, ἐρχομένην μακρὰν ἐκ τῆς πατρίδος ἵνα φαιδρύνῃ τὰς ἀνιαρὰς ὥρας τῆς ἐξορίας. Ἀλλὰ τῆς γενικῆς προτιμήσεως ἀπήλαυεν ὁ Maître de forge. Ὁ ἀπαράμιλλος ἐργοστασιάρχης δύναται νὰ περιφρονῇ ἐν τῇ ἱπποτικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ τὴν δύσκολον καλαισθησίαν τῶν κριτικῶν. Εἰς πάντα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη, ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ὡραῖον φῦλον. Ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ ἐν Παρισίοις, πολλοὶ ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ ὑγράνθησαν ὑπὸ δακρύων διὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην ἱστορίαν καὶ πολλαὶ χαριτωμέναι κεφαλαὶ ὀνειροπολοῦσιν ἀκόμη σιωπηλῶς τὸν δυσεύρετον ἐκεῖνον ἡρωϊσμόν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἄνθρωποι πρακτικοὶ, ἀνήγειραν ἔκτοτε ἐστεγασμένον θέατρον, ὅμοιον πρὸς τὰ ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Βιέννῃ. Λυπούμεθα ὅμως τὸ αὐτοσχέδιον ἐκεῖνο θεατρίδιον, τὸ στεγαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀστεροφεγγοῦς οὐρανοῦ καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀργυροῦ δίσκου τῆς σελήνης, ἐν ᾧ στρεφόμενός τις, μεταξὺ δύο ἀσμάτων τοῦ βουλεβάρτου, διέβλεπε τὸ ἀβρὸν σκιαγράφημα τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπιείου, τὴν ἀμυδρὰν στιλβηδόνα τοῦ Αἰγαίου καὶ τὸν εὐρὺν τῆς Ἀκροπόλεως ὄγκον.

Σημειωτέαν θεωρῶ καὶ σπουδαιοτέραν τινὰ λεπτομέρειαν. Κατ' ἔτος, τὴν 14 Ἰουλίου, ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἑορτὴ πανηγυρίζεται ἐν Ἀθήναις, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Σμύρνῃ μετὰ συγκινητικῆς συμπαθείας. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἰδίως ὁ ἑλληνικὸς στόλος περιεστοίχισεν ἐν Φαλήρῳ τὴν ναυλοχοῦσαν ἐν τῷ ὅρμῳ ναυαρχίδα *Βωμπὰρ* καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀθρόοι συνέρρευσαν εἰς τὰς ὑπὸ τῆς γαλλικῆς παροικίας διοργανισθείσας ἑορτάς. Αἱ ἐφημερίδες δράττονται πάντοτε τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἀφιερώσωσι μακρὰ ἄρθρα εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὰ φιλελεύθερα δόγματα, δι' ὧν ἐπροικίσαμεν τὸν κόσμον. Διότι καὶ ἡ Ἀνατολὴ ἀρέσκεται εἰς τὸ ἐράσμιον ἡμῶν ἦθος καὶ προτιμᾷ τὴν εὔχαριν φαιδρότητά μας ἀπὸ τὴν σκαιότητα τῶν μελαγχολικῶν λαῶν. Γνωρίζει ὡσαύτως τί μέγα ἐνυπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ καὶ ὁποῖον κενὸν θ' ἄφηνεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐξαφάνισις τῆς Γαλλίας. Ἀδύνατόν τις νὰ φαντασθῇ πόσον ἡ προσεχὴς ἡμῶν Ἔκθεσις ἀπορροφᾷ τὴν προσοχήν. Ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι καταβάλλοντες ἀπὸ κοινοῦ ἐράνους, ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἔλθωσιν εἰς Γαλλίαν Ὅ,τι πράττομεν γίνεται ἀμέσως γνωστὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι τὰ παράδοξα τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν πολιτικῆς γεγονότα μένουσιν ἄγνωστα εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ ἐιμεθα προσεκτικοὶ, ἂν θέλωμεν νὰ διασώσωμεν τὸ γόητρον καὶ τὴν ἀγαθὴν ἡμῶν φήμην. Εὐτυχῶς ὑπολογίζουσιν ἐφ' ἡμᾶς ἀκόμη· οὐδεὶς δὲ πιστεύει ὅτι ὁ πόλεμος τοῦ 1870 εἶνε δεινὸν ἀνεπανόρθωτον καὶ ὅτι ἡ συνθήκη τοῦ Φραγκφορτίου ἀποτελεῖ καταδίκην ἀνέκκλητον. Οἱ Ἕλληνες ἰδίᾳ, οἵτινες εἶνε φύσει εὐγνώμονες, μετὰ φιλικῆς περιεργείας παρακολουθοῦσι τὰς στρατιωτικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἡμῶν προόδους. Ἐκεῖ πέραν, τὸ εὐρωπαϊκὸν ζήτημα συνοψίζεται εἰς δύο λέξεις: Γαλλία καὶ Γερμανία. Ἐννοοῦσι πάντες καλῶς ὅτι ἐν τῷ ἀνταγωνισμῷ τούτῳ τῶν δύο ἐθνῶν ἔγκεινται αἱ στενοχωρίαι, αἱ πιέζουσαι τὸν κόσμον ἀπὸ δεκαπενταετίας. Ἐννοοῦσι δ'ὅτι ἡ ἄφευκτος αὕτη μονομαχία θὰ καταλήξῃ διὰ τῆς ὁριστικῆς καταπτώσεως, τῆς τελεσιδίκου ταπεινώσεως ἑνὸς τῶν δύο μαχητῶν. Οἱ εὐδαίμονες λαοὶ, οἵτινες δὲν ἐνδιαφέρονται ἀμέσως εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἑτοιμάζονται πρὸς κατάληψιν θέσεως μεταξὺ τῶν θεατῶν.

[Ὁ κ. Deschamps κατόπιν ἐξετάζει τίνι τρόπῳ ἡ γαλλικὴ ἐπιρροὴ δύναται νὰ παγιωθῇ ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἀντιταχθῇ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῶν ἀντιζήλων ἐπιρροῶν, τῆς γερμανικῆς, τῆς αὐστριακῆς, τῆς ἰταλικῆς, αἵτινες διαμφισβητοῦσιν αὐτὴ ἐρρωμένως τὰ πρωτεῖα, καταλήγει δὲ διὰ τοῦ ἑξῆς ἐπιλόγου·]

Ἐξ ὅσων ἀνέπτυξα, συνάγεται ὅτι ἀσκοῦμεν ἀκόμη ἐν Ἀνατολῇ, διὰ τῆς σπουδαίας καὶ ἐλαφρᾶς ἡμῶν φιλολογίας, διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν ἡμῶν, διὰ τῆς παραδόσεως, πνευματικὴν πρυτανείαν καὶ ἐθνικὴν ἐπίδρασιν ἀναμφίλεκτον. Φόβος εἶνε μὴ ἡ δεξιότης τῶν ἡμετέρων ἀντιζήλων ἀφαιρέσῃ παρ' ἡμῶν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι τὴν ὑπεροχὴν ταύτην. Καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐργασθῶμεν ἄνευ ἀναβολῆς καὶ μετὰ δραστηριότητος. Οὐδὲν ἀπωλέσθη ἀκόμη. Ἀλλ' ἡ ἐλαχίστη βραδύτης δύναται νὰ διακυβεύσῃ τὰ πάντα. Εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν προσήκει νὰ ἀφήσῃ τὴν προφανῆ αὐτῆς ἀτολμίαν καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, τὸ εὔτολμον καὶ θαρραλέον ἦθος, δι' οὗ κατέκτων καὶ ἐγοήτευον οἱ πατέρες ἡμῶν. Καταλείπομεν εἰς τοὺς ἁρμοδίους τὴν φροντίδα, ὅπως ὅσον οἷόν τε ἐπωφελέστερον κανονίζωσι τὴν διπλωματικὴν ἡμῶν ἐνέργειαν ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐξασφαλίζωσι πανταχοῦ εἰς τὸν Γάλλον ὑπήκοον τὴν προστασίαν ἧς ἔχει ἀνάγκην. Ἡ Γαλλικὴ Ἑταιρία δὲν εἶνε ὑπουργεῖον· ἓν μόνον μέσον ἐνεργείας διαθέτει, ἀλλὰ τὸ δραστικώτερον, τὴν διὰ τῶν σχολείων διάδοσιν τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς. Τὰ ἐν Ἀνατολῇ ὑφιστάμενα μικρὰ γαλλικὰ σχολεῖα λαμβάνουσιν ἐπιχορηγήσεις παρὰ τῆς Ἑταιρίας Ἀλλ' αἱ ἐπιχορηγήσεις αὗται δὲν ἐπαρκοῦσιν. Πολλὰ τῶν σχολείων τούτων ἀποθνήσκουσιν ἐξ ἀτροφίας. Ἀπαιτεῖται δὲ πᾶσα ἡ αὐταπάρνησις τῶν διευθυνόντων ταῦτα, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ μεθοδικότης καὶ τὸ οἰκονομικὸν αὐτῶν πνεῦμα ὅπως διατηρῶνται καὶ παλαίωσι. Μακρὰν κομματικῶν συμπαθειῶν, ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἐξορίστους τούτους, οἵτινες ἀσκοῦσι μὲν τὴν λατρείαν των, ἀλλὰ καὶ διαθερμαίνουσι τοὺς πέριξ αὐτῶν διὰ τοῦ φιλοπάτριδος ζήλου των, δεῖγμα ἐγκαρδίου καὶ ἀδελφικῆς συμπαθείας. Ἐνθαρρύνωμεν αὐτοὺς ἐν τῇ εὐγενεῖ ἀποστολῇ των. Πρόκειται νὰ διαιωνίσωμεν εἰς ἀπωτάτας χώρας τὴν παρουσίαν τῆς πατρίδος. Ἕκαστος ὀφείλει προσωπικῶς νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο ἔργον, ἀναλογιζόμενος ὅτι πᾶσα προσφορὰ προάγει τὴν ἐθνικὴν ἐπιρροὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς σημαίας ἡμῶν.

Τελεῖται ἐν τῷ ναυτικῷ συγκινητικὴ ἑορτή, εἰς ἣν ἀδύνατον νὰ παραστῇ τις ἄνευ συγκινήσεως μυχίας, ἰδίως ὅταν τελῆται εἰς ἀπωτάτους λιμένας· ἡ ἑορτὴ τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς σημαίας. Ἑκάστην ἑσπέραν, δύοντος τοῦ ἡλίου, πυροβολισμοὶ καὶ σαλπίσματα χαιρετίζουσι τὸ ἔνδοξον λάβαρον· ἡ φρουρὰ παρουσιάζει ὅπλα· πάντες δ' ἐγειρόμενοι ἀποκαλύπτονται. Τηρήσωμεν πρὸς τὰ ἔκλαμπρα ταῦτα σήματα ἀγάπην τρυφερὰν καὶ ἄγρυπνον. Μὴ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὸν ἐχθρὸν ν' ἀμαυρώσῃ τὴν λαμπηδόνα αὐτῶν εἰς τὰς χώρας, ἐν αἷς ἀνέκαθεν διαλάμπουσιν. Οὐδεμία προσπάθεια εἶνε περιττή, ἂν θέλωμεν νὰ ἀκτινοβολῶσιν ὑψηλά, ἐν ταῖς ἀνευφημίαις καὶ ἐν τῷ σεβασμῷ τοῦ πλήθους, ἂν θέλωμεν νὰ μὴ ὁμοιάσωσί ποτε πρὸς τὰς ἀγνώστους ἐκείνας σημαίας, ὧν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῇ πρὸς τοὺς ξένους ἡ ἔννοια καὶ ἡ σημασία.

(Gaston Deschamp). Δ. Γ. Κ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΘΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ε'.

Τὸ δρομολόγιον τοῦ Παπουλάκη. — Θαυματουργοὶ ἰδιότητες τοῦ ῥάσου του. — Ἡ θαυμαστὴ ζύμωσις, ἡ θαυμαστὴ ἁλιεία καὶ ἡ θαυμαστὴ ἀνανέωσις. — Ὑποδοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰ χωρία. — Ἕνας Γιάννης πάντοτε εἰς τὸ μέσον! — Προφητικὰ τεχνάσματα. — Τιμωρία ἀσεβῶν. — Ὁ πνιγεὶς ἀξιωματικός. — Αἱ καρότται τοῦ Διαβόλου, τὰ μαξιλάρια τοῦ Διαβόλου καὶ ἡ κλωστή. — Χυδαιότητες καὶ αἰσχρολογίαι καλογηρικαί. — Λογοπαίγνια τοῦ Παπουλάκη. — Ἀγαθὴ ἐπίδρασις τῆς διδαχῆς του. — Ὁ Παπουλάκης ὄργανον τῶν Φιλορθοδόξων. — Τὸ ψωριῶν ἐρίφιον. — Ἄφιξις τοῦ Παπουλάκη εἰς Καλάμας καὶ ὁμιλίαι αὐτοῦ. — Περιοδεία καὶ ἀποπομπὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας. — Ἡ διαταγὴ τῆς Συνόδου.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα καὶ τοιουτοτρόπως ἦτο προπαρεσκευασμένον τὸ ἔδαφος ὅτε ὁ Παπουλάκης ἐπεχείρησε τὰς τελευταίας αὐτοῦ περιοδείας. Τὸ δρομολόγιόν του κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις εἶχεν ὡς ἑξῆς.

Ἐνεφανίσθη πρῶτον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀλυμπίας καὶ ἐκήρυξεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς· προέβη ἐκεῖθεν μέχρι τῶν δήμων Αὐλῶνος καὶ Δωρίου τῆς ἐπαρχίας Τριφυλλίας, ὁπόθεν ἀπεσύρθη εἰς τὸν νομὸν Ἀρκαδίας· ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας καὶ κατόπιν ἐπορεύθη εἰς τὸν νομὸν Μεσσηνίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Καλαμῶν τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1851.

Ἡ φήμη αὐτοῦ εἶχε διασπαρῆ ἤδη καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον καὶ πανταχοῦ ἐγίνετο δεκτὸς μετ' ἐνθέξεων ἀπεριορίστου σεβασμοῦ. Ἡ ἄξεστος ἀλλὰ θερμὴ εὐγλωττία του ἐσαγήνευε τὰ πλήθη, ἅτινα συνέρρεον καὶ ἠκροῶντο τοὺς λόγους του μετ' ἄκρας εὐλαβείας καὶ κατανύξεως, οἱ δὲ περὶ τῶν τελουμένων παρ' αὐτοῦ θαυμάτων θρύλλοι τεραστίως ὁσημέραι διεδίδοντο ἐξογκούμενοι. Ἔκτοτε ἤρχισεν ἡ συνήθεια τοῦ ν' ἀποκόπτωσι τεμάχια μικρὰ ἐκ τοῦ ῥάσου τοῦ Χριστοφόρου καὶ νὰ κατασκευάζωσιν ἐξ αὐτῶν περίαπτα πρὸς εὐσεβῆ ἀνάμνησιν, πολλοὶ δὲ ὑπάρχουσιν ἀκόμη διατηροῦντες τοιαῦτα. Τὰ περίαπτα ταῦτα ἐθεωροῦντο ἀλεξιτήρια παντὸς κακοῦ, αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ ἰδιαιτέραν τρέφουσαι στοργὴν καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὸν μοναχόν, ἐφύλαττον ταῦτα παρὰ τὰς ἁγίας εἰκόνας ἢ τ' ἀνήρτων ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῶν τέκνων των. Εἰς τὸ ῥάσον τοῦ μοναχοῦ ἀπεδίδοντο παντοῖαι θαυματουργοὶ ἰδιότητες, ἐν οἷς καὶ τὸ ὅτι ἐχρησίμευεν ἀντὶ ζύμης εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἄρτου. Αἱ οἰκοκυραὶ μὲ παράδοξον ἀληθῶς συγκατάβασιν τοῦ ἑαυτῶν στομάχου ἔρριπτον εἰς τὴν σκάφην ἔνθα ἐζυμοῦτο ὁ

ἄρτος τεμάχιον τοῦ κεκηλιδωμένου καὶ πεπαλαιωμένου ὑφάσματος, μετ' ἐκπλήξεως δ' ἔβλεπον τὸ φύραμα ὑφιστάμενον δι' αὐτοῦ καὶ μόνον τὴν ζύμωσιν καὶ ἐσταυροκοποῦντο ἐπὶ τῷ θαύματι, ἐνῷ, κατὰ τὴν ἐξήγησιν μιᾶς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος λίαν δυσπίστως ἐχούσης πρὸς τὴν ἁγιότητα τοῦ Παπουλάκη καὶ πρὸς τὰς ὑπερφυεῖς ἰδιότητας τοῦ ράσου του, τὸ θαῦμα προήρχετο ἁπλούστατα ἐκ τῆς χημικῆς ἐνεργείας τῆς ἐκ τοῦ ἱδρῶτος λιπαρότητος τοῦ ὑφάσματος. Πονηροί τινες καλόγηροι μάλιστα, κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ἐφημερίδα, ἐπιτηδείως ἐκαλλιέργουν τὴν φήμην τῆς ἑαυτῶν ἁγιότητος διὰ τοιούτου μέσου, ἐμβάπτοντες ἐκ τῶν προτέρων τὸ ράσον των εἰς ζωμὸν ἐρεβίνθων ἢ καὶ εἰς ὕλην ὑγρὰν ἔτι χείρονα, εἰς οὖρος—βαβαὶ τῆς ρυπαρότητος καὶ τῆς ἀναισχυντίας των!—ὅπως ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸ θαυματουργοὺς ἰδιότητας. Δὲν εἶχε δὲ μόνον ὡς πρὸς τὴν ζύμωσιν τοῦ ἄρτου τὴν τοιαύτην θαυμαστὴν δύναμιν τὸ περιβόητον ράσον, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλα ἐθαυματούργει. Οὕτως οἱ ἁλιεῖς ἐν Σπέτσαις καὶ ἀλλαχοῦ ἔρριπτον τεμάχια αὐτοῦ εἰς τὰ δίκτυά των προσδοκῶντες μετὰ πίστεως ἀκραδάντου καὶ ἀξίας κρείττονος τύχης τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐν Τιβεριάδι παρὰ τοῦ Σωτῆρος τελεσθείσης θαυμαστῆς ἄγρας. Διὰ τοῦτο τὸ ράσον τοῦ Χριστοφόρου ἦτο περιζήτητον καὶ ἐνῷ αὐτὸς ἐβάδιζεν, οἱ παρακολουθοῦντες συνωθοῦντο ἐξόπισθέν του καὶ διὰ ψαλίδων ἀνηλεῶς κατεκερμάτιζον τὸ πενιχρὸν αὐτοῦ φόρεμα. Ὁ μοναχὸς ἄφινε καλοκαγάθως νὰ κατακόπτωσι τὸ ράσον του, ἐννοῶν κάλλιστα ὅτι ἡ ζημία ἦτο μηδαμινὴ ἀπέναντι τοῦ ἠθικοῦ κέρδους. Ἄλλως τε οἱ ἁπλοῖ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἐπίστευον ὅτι τὸ ράσον του εἶχε καὶ ἑτέραν θαυμάσιον ἰδιότητα, ν' ἀνανεοῦται δηλαδὴ ἑκάστοτε, καὶ τὴν δοξασίαν ταύτην ἐκράτυνε τὸ φαινόμενον ὅτι τὸ ράσον μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἦτο πάλιν ἀκέραιον, πρᾶγμα εὐεξήγητον, διότι ὁ μοναχὸς κατ' ἀνάγκην περιεβάλλετο νέον, ἀφοῦ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀποκοπῶν καθίστατο τόσον βραχύ, ὥστε οὐδὲ τοὺς ὤμους του ἤρκει νὰ σκεπάσῃ. Παρεκτὸς δὲ τοῦ ράσου του οἱ εὐσεβέστεροι ἐτήρουν καὶ τρίχας ἐκ τοῦ γενείου του, ὧν ἡ ἐκρίζωσις ὁπωσδήποτε ἐπώδυνος κατά τι ἦτο ἀντιστάθμισμα βαρύτερον ἢ ἡ ἀπώλεια τοῦ ράσου διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς φήμης τῆς ἁγιότητός του.

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ κήρυκος εἰς τὰ διάφορα μέρη ἦτο στερεότυπον. Ὁ Χριστόφορος μετέβαινε πορευόμενος πεζῇ καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν του κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πολυαρίθμων, ἐξ ὧν τινες εἶχον τὴν πρόνοιαν νὰ προαναγγέλλωσι δι' ἀπεσταλμένων τὴν ἄφιξίν του εἰς τὰς πόλεις ἢ εἰς τὰς κώμας ἐξ ὧν ἔμελλε νὰ διέλθῃ. Συνέρρεον τότε οἱ ὄχλοι πρὸς ὑπάντησίν του, οἱ κώδωνες τῶν ναῶν ἤχουν χαρμοσύνως, ἐξήρχοντο οἱ ἱερεῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ διδάσκαλοι μετὰ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων ὑποδεχόμενοι αὐτὸν ἐν πομπῇ. Αἱ γυναῖκες ἔφερον πρὸς αὐτὸν τὰ βρέφη διὰ νὰ τὰ εὐλογήσῃ. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἤθελεν ἐπ' ὀλίγον ἀναπαυθῇ, ἀνήρχετο ἐπὶ ἐξέδρας ἐκ τοῦ προχείρου προετοιμασθείσης, ἢ εἰς ἐξώστην οἰκίας ἐν ἐλλείψει αὐτῆς καὶ ἐκεῖθεν ἐκήρυσσεν· μετεχειρίζετο δὲ κατὰ τὸ κήρυγμά του καὶ τινα τεχνάσματα ἐμφαίνοντα ὅτι ὁ ἀμαθὴς αὐτὸς μοναχὸς δὲν ἦτο ἄμοιρος φυσικῆς εὐφυΐας καὶ δὴ καὶ πανουργίας. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι συνείθιζε νὰ λέγῃ πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὸν λόγον του ἀποτεινόμενος πρός τινα θεῖθεν τῶν ὄπισθεν αὐτοῦ ἱσταμένων, ἀλλὰ χωρὶς νὰ στραφῇ: — Γιάννη, φέρε μου ἕνα ποτήρι νερό!...

Ἐννέα τοὐλάχιστον φορὰς ἐπὶ τῶν δέκα συνέπιπτε νὰ εὑρίσκηται εἰς Γιάννης, ἢ δι' ἄλλου τινὸς συνηθεστάτου παρὰ τοῖς χωρικοῖς ὀνόματος καλούμενος, ὅπερ σκοπίμως ὁ μοναχὸς ἐπρόφερεν, ὁ οὐτωσὶ δὲ καλούμενος ἔσπευδε παραχρῆμα νὰ φέρῃ τὸ αἰτηθὲν ὕδωρ, ἀπορῶν καὶ ἐξιστάμενος πῶς ἐγίνωσκε τὸ ὄνομά του ὁ θεόπνευστος κῆρυξ.

Ἄλλοτε πάλιν διδάσκων ἐντὸς ναοῦ ἢ εἰς τὸ ὕπαιθρον στρεφόμενος πρὸς ὁμάδα τινὰ ἐκ τῶν ἀκροατῶν του ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου του ἀνεφώνει: — Σεῖς οἱ ζωοκλέπται!...

Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἔγκλημα τῆς ζωοκλοπῆς ἦτο τότε πολὺ περισσότερον ἢ σήμερον διαδεδομένον εἰς τὰς ἀπολιτίστους τοῦ κράτους ἐπαρχίας, δὲν ἦτο σπάνιον νὰ εὑρίσκωνται μεταξὺ τῶν ὑποδεικνυομένων καί τινες ὑποπεσόντες εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην πρᾶξιν, οἵτινες συνεστέλλοντο παραχρῆμα μετὰ δέους, θαυμάζοντες ὅτι ὁ μοναχὸς ἐγίνωσκε τὰ ἁμαρτήματά των.

— Σεῖς αἱ γυναῖκες ὁποῦ κάμνετε μάγια!... ἀνεφώνει ἄλλοτε.

Καὶ ἐπηκολούθει ψίθυρος αἰσχύνης καὶ ταραχῆς μεταξὺ τῶν ἀκροωμένων τοὺς λόγους του γυναικῶν, ἐξ ὧν ἀλανθάστως ὑπῆρχον οὐκ ὀλίγαι εἴτε μετερχόμεναι τὴν μαγικὴν τέχνην, εἴτε προσφυγοῦσαι πρὸς χρησμοδότησιν εἰς τοὺς χονδροειδεῖς τῶν ἀπατεώνων δόλους.

Μετὰ τὴν διδαχὴν ὁ Χριστόφορος κατέλυεν εἴς τινα ἐκεῖ που κειμένην μονήν, ἢ μετόχιον εἴτε εἰς τὸν οἰκόν τινος τῶν προκρίτων. Πάντες ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ περιποιηθῶσιν αὐτόν, ἂν δὲ ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν κατοίκων καί τις νοήμων καὶ ἀνεπτυγμένος δυσπιστῶν πρὸς τὴν ἁγιότητα τοῦ ἀνδρός, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκφράσῃ τοὺς δισταγμούς του, φοβούμενος μήπως ἐξεγείρῃ τὴν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν τοῦ πλήθους. Μυθεύματα πολλὰ διεδίδοντο περὶ τῆς οἰκτρᾶς τύχης

ἐκείνων ὅσοι δὲν ἀνεγνωριζον τὴν ἁγιότητά του ἢ ἐτόλμησαν νὰ προσενεχθῶσιν ἀσεβῶς πρὸς τὸν ὅσιον ἄνδρα, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ θεία ὀργὴ ὡς κεραυνὸς ἔπληξε τοὺς δυσσεβεῖς. Ἡ σύζυγος τοῦ ἐπάρχου ἐν Γυθείῳ διότι ὡμίλησεν ἀπρεπῶς περὶ τοῦ Παπουλάκη, ἠσθένησεν αἴφνης καὶ ἀπέβιωσεν ἐκ δυσδιαγνώστου νόσου. Εἷς δήμαρχος ἐν Γορτυνίᾳ εὑρίσκετο ἐν τῷ καφενείῳ χαρτοπαίζων ὅτε ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἄφιξις τοῦ κήρυκος· καὶ ἐπειδὴ ἀδιαφορήσας ἐχλεύασε τὸν προφήτην, ὡς λέγεται δὲ καὶ ἐρραπισεν αὐτὸν μάλιστα, τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἑσπέραν πυρκαϊὰ ἐξερράγη εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἡ περιεργοτέρα δὲ πασῶν τοιαύτη σύμπτωσις ἦτο ἡ ἑξῆς. Ὁ Παπουλάκης μετὰ τὴν σύλληψίν του ἦχθη εἰς Πειραιᾶ διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου *Ὄθων*, ὁ δ' ἐπ' αὐτοῦ ὑπηρετῶν ὑποφροντιστὴς λέγεται ὅτι προσηνέχθη σκαιῶς κατὰ τὸν διάπλουν πρὸς αὐτόν. Μετὰ τρεῖς μῆνας, ἡ κορβέττα *Ἀμαλία*, ἐφ' ἧς εἶχε μετατεθῆ, ἐκπλεύσασα ἐκ Ναυπλίου καὶ καταληφθεῖσα εἰς τὸ πέλαγος ὑπὸ τῆς φοβερᾶς λαίλαπος τῆς καταρριψάσης κατὰ τὴν νύκτα τῆς 14 Ὀκτωβρίου 1852 ἕνα τῶν στύλων τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἐξώκειλε καὶ ἀπωλέσθη εἰς τὴν θέσιν Περιστέρι τῆς Σαλαμῖνος. Ἅπαν τὸ πλήρωμα ἐσώθη καὶ σὺν αὐτῷ οἱ πολυαριθμοι ἐπιβάται, οὓς κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε κακὴν συνήθειαν ἐκ Ναυπλίου ἔφερε, διότι ἀπεβιβάσθησαν διὰ σανίδος τοποθετηθείσης ἐν εἴδει γεφύρας ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ σκάφους εἰς τὴν ξηράν, τόσον ἐγγὺς εἶχε προσαράξει τὸ πλοῖον. διηγοῦνται μάλιστα ὅτι καὶ βρέφος τι λησμονηθὲν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς ταραχῆς ἐσώθη, ἐπιστρεψάντων κατόπιν τῶν γονέων του καὶ παραλαβόντων αὐτό. Εἷς μόνος ἀπωλέσθη παραδόξως, ἴσως διότι ἔσπευσε νὰ ριφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν πρὸ τῆς στιγμῆς τῆς προσαράξεως, ἦτο δὲ οὗτος ὁ ὑβρίσας τὸν Παπουλάκην ἀξιωματικός.

Τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἐγίνετο εἰς γλῶσσαν ἁπλῆν, ἣν καὶ μόνην ἄλλως τε ἐννόει καὶ ἐλάλει ὁ μοναχὸς καὶ εἰς ὕφος εἰκονικὸν ἐν τῇ χυδαιότητι αὐτοῦ. Ἐπὶ παραδείγματι τ' ἀτμόπλοια ἀπεκάλει «καρότσαις τοῦ Διαβόλου» ἀποστρεφόμενος τὴν πρόοδον, ἥτις κατέρριπτεν ὁσημέραι τὸ κράτος τῶν προλήψεων, δυσπιστῶν πρὸς τὰς ἐφευρέσεις αὐτῆς καὶ κολακεύων ἅμα τὰ πρὸς αὐτὴν ἐχθρικὰ αἰσθήματα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ναυτικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους, διαβλέποντος ἐν τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ ἐπικρατήσει τοῦ ἀτμοῦ τὴν προσεχῆ παρακμὴν τῆς ἱστιοφόρου ναυτιλίας, βάσεως τέως τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῆς εὐημερίας αὐτοῦ. Ἐμίσει τὴν πολυτέλειαν, κατεφέρετο δὲ καὶ κατ' αὐτῆς ἔτι τῆς περὶ τὸ ἐνδύεσθαι καὶ καλλωπίζεσθαι εὐπρεπείας καὶ ἐπιμελείας, λέγων ὅτι τὰ τότε συνειθιζόμενα *τσουλούφια*, ἤτοι οἱ περὶ τοὺς κροτάφους κυρτοὶ βόστρυχοι ἦσαν «μαξιλαράκια ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ἐκάθητο ὁ Διάβολος καὶ ἐψιθύριζεν εἰς τὸ αὐτί λόγους ἁμαρτίας·» τοῦτο ἀκούσαντες Ἀλαγώνιοί τινες παρευρεθέντες εἰς μίαν τῶν ἐν Σπάρτῃ διδαχῶν του, ἔσπευσαν νὰ ζυρίσωσι τὰς κεφαλάς των, γεγονὸς μαρτυρούμενον καὶ ὑπὸ τῆς ἐκθέσεως τοῦ νομάρχου Μεσσηνίας, ἀποδεικνύον δὲ πόσην ἐπίδρασιν εἶχον οἱ λόγοι του ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἁπλοϊκῶν. Ἐνίοτε εἰς τὴν ὁμιλίαν του παρενείροντο φράσεις ἀσαφεῖς, γριφώδεις, ἀκατάληπτοι, εἰς ἃς οἱ ἀκροαταὶ ἀπέδιδον ἀπόκρυφον προφητικὴν ἔννοιαν, καὶ ὧν τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἀνεύρισκον δῆθεν μετὰ παρέλευσιν καιροῦ εἰς ἐπερχόμενα κατόπιν γεγονότα. Οὕτως ἐν Καλάμαις ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων πρὸς τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσέχωσι διότι ἡ Κυβέρνησις ἐσκόπει νὰ συνδέσῃ ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους «μὲ μίαν κλωστήν.» Καὶ τότε μὲν οὐδεὶς ἐνόησε τὴν σημασίαν τῆς ἐκφράσεως ταύτης· ὅτε ὅμως μετά τινα ἔτη καὶ ἡ πόλις τῶν Καλαμῶν συνεδέθη πράγματι μετὰ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους διὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ σύρματος, οἱ σεβόμενοι ἔτι τὴν μνήμην τοῦ Παπουλάκη ἐμνήσθησαν τῶν προφητικῶν του λόγων καὶ ἐθαύμαζον. Ἴσως ὅμως πράγματι ὁ μοναχὸς ἠνίττετο διὰ τῆς ἐκφράσεώς του ταύτης τὸν τηλέγραφον, περὶ οὗ εἶχεν ἀκούσει νὰ γίνηται λόγος καὶ πρὸς ὃν ἔτρεφεν ἐχθροπάθειαν ὡς πρὸς πάντα ἕτερον τοῦ πολιτισμοῦ θριάμβον.

Καὶ ἦτο μὲν βεβαίως ἠθικὸν τὸ δίδαγμά του ἐνόσῳ περιεστρέφετο μόνον εἰς νουθεσίας περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στοιχειωδῶν χριστιανικῶν καθηκόντων καὶ δὲν ἀνεμιγνύοντο εἰς αὐτὸ πολιτικαὶ εἰσηγήσεις ἢ μωραὶ κατὰ τῆς προόδου καὶ τῆς παιδείας κατηγορίαι. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ σταδίῳ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, ἡ παχυλὴ καὶ ἀγροϊκος ἀμάθειά του εἰς θέματα βορβορώδη καὶ εἰς ρυπαρὰς καὶ ἀσέμνους ἐκφράσεις περιεστρέφετο. Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας ἐν τῇ ἐπισήμῳ αὐτοῦ ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1852 περιληπτικῇ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἐκθέσει περὶ τῶν Χριστοφορικῶν, περιγράφων τὴν πρώτην εἰς Καλάμας ἐμφάνισιν τοῦ Παπουλάκη καὶ ἀνακοινῶν τὰ κατὰ τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ λέγει ὅτι «αἰσχρολογεῖ ἀνηκούστους αἰσχρολογίας καὶ προσβάλλει τὴν ἠθικήν,» ἐπάγεται δὲ μετ' ἀγανακτήσεως: «Ἤρχισε τὰς ὁμιλίας του μὲ ἀπεραντολογίαν τῶν πλέον βαναύσων καὶ ἀνηκούστων αἰσχρολογιῶν, ἀναπτύξας ὁ θεομπαίκτης μὲ σκάνδαλον τὰ διάφορα εἴδη τῶν αἰσχρῶν ἀσελγειῶν.» Καὶ εἶχε μὲν δίκαιον ὁ νομάρχης νὰ κατεζαναστῇ, ἀλλ' ἠγνόει φαίνεται ὅτι αἱ αἰσχραὶ αὗται γνώσεις ἦσαν ἓν τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων τῆς κατ'

ἐκείνους τοὺς χρόνους καλογηρικῆς μαθήσεως, ἐμπεριεχόμεναι εἰς βιβλία θρησκευτικῆς δῆθεν διδασκαλίας, προϊόντα κτηνώδους ἀπαιδευσίας, προωρισμένα εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ κλήρου μόρφωσιν. Ἐγὼ αὐτὸς ἔτυχε ν' ἀναγνώσω μετ' ἀποστροφῆς εἰς ἓν τῶν βιβλίων τούτων περιπεσὼν εἰς χεῖράς μου καὶ πραγματευόμενον τὰ περὶ τῶν πνευματικῶν καθηκόντων τῶν ἱερέων, εἰς τὸ περὶ Ἐξομολογήσεως κεφάλαιον ἐκτεταμένην περιγραφὴν καὶ ἀνάλυσιν ὅλων ἐκείνων τῶν αἰσχρουργιῶν, ἃς ἡ ἐπιστήμη τῆς φρενολογίας κατατάσσει σήμερον εἰς ἰδιαίτερον κλάδον παθολογίας καὶ ἃς περιέλαβεν ὁ καθηγητὴς Ball εἰς τὸ πέρυσιν ἐκδοθὲν σύγγραμμά του La Folie érotique. Καὶ περιεγράφοντο μετὰ λεπτομερείας, ἥτις θὰ περιεποίει τιμὴν—ἂν εἶνέ ποτε δυνατὸν νὰ περιποιήσωσι τιμὴν τοιαῦται βδελυγμίαι—εἰς τὸν Ἀρετῖνον ἢ εἰς τὸν ἐπαισχύντου μνήμης μαρκήσιον De Sade. Ὡς περίεργον σημειῶ καὶ τὸ ὅτι ὁ Παπουλάκης δὲν ἀπέστρεργε τὰ λογοπαίγνια, εἰς τὰς ὁμιλίας του καὶ μάλιστα εἰς τὰς τελευταίας, ὅτε ἦτο πλέον φανερὰ ἡ ῥῆξις αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον καὶ τὴν Κυβέρνησιν, ἀπεκάλει δέ, ὅπως καὶ οἱ Φιλορθόδοξοι, *κατασκόπους* τοὺς ἐπισκόπους, *μιαρὰν* τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ *πορνεύουσαν* τὴν πρωτεύουσαν.

Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς παρεκτροπὰς ἡ διδασκαλία τοῦ Παπουλάκη ἦτο κατ' ἀρχὰς ὠφέλιμος καὶ καρποφόρος. Περὶ τούτου μαρτυροῦσι προθύμως καὶ αὐτοὶ οἱ ἐναντίοι του. Ὁ ἀνωτέρω νομάρχης Μεσσηνίας λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του ὅτι περιοδεύων τὸ 1851 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀλυμπίας καὶ ἐξετάζων περὶ τῆς ζωοκλοπῆς ἤκουσε τοὺς κατοίκους ἀποδίδοντας τὴν κατάπαυσίν της εἰς τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας ἄφησαν τὰ κηρύγματα τοῦ Παπουλάκη. Περαιτέρω δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει γράφει: «Οὐδὲν ἐπιλήψιμον ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοάς μου περὶ τῶν διδαχῶν τὰς ὁποίας ἀπήγγειλεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα (εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τριφυλλίας). Ἐξ ἐναντίας ὅτε μετὰ ταῦτα προέβη εἰς τοὺς νομοὺς Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας, μεγάλη ἐσχηματίζετο καὶ ἐνταῦθα ἰδέα περὶ αὐτοῦ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων τάξεων ἔτρεξαν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Λακωνίας διὰ ν' ἀκούσωσιν αὐτοῦ, κινούμενοι ἀπὸ θρησκευτικὸν ζῆλον. Ἡ φήμη τὸν ἀνεβίβαζεν ὑψηλά, διαδίδουσα ὅτι καὶ εὐχαριστήρια τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προεκλήθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν Λακωνίας Οἱ χυδαῖοι τὸν παρίστανον ὡς θαυματουργοῦντα καὶ προφητεύοντα, τὸ δὲ γυναικεῖον φῦλον ἰδίως διέδιδεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἄρρητα ῥήματα.» Ὁ ἔπαρχος Οἰτύλου ἐν τῇ ἀπὸ 3 Μαΐου 1852 ἀναφορᾷ του πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργεῖον ἀναφέρει ὅτι: «ἐγένετο καὶ παραίτιός τινων καλῶν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, συνδιαλλάξας οἰκογενείας ἐχθρικῶς διακειμένας πρὸς ἀλλήλας μέχρις αἵματος. Ἐὰν δὲ ἡ διδασκαλία του ἐγίνετο μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης συνέσεως καὶ περιωρίζετο μόνον εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς θρησκείας, ἤθελε βεβαίως φέρει καρπόν, ὡς ἐκ τῆς ἀπεριορίστου ὑπολήψεως, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει οὗτος παρὰ τῷ λαῷ.» Εἶνε δὲ τῷ ὄντι μεμαρτυρημένον ὅτι ἐν Λακωνίᾳ οὐ μόνον πολλαὶ οἰκογένειαι τρέφουσαι κατ' ἀλλήλων πατροπαράδοτον ἄσπονδον μῖσος καὶ προβαίνουσαι εἰς ἀμοιβαίας δολοφονίας, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἄγριον καὶ ἀπάνθρωπον ἔθιμον, διηλλάγησαν, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ ὀλίγον τι βραδύτερον ἐπισκεφθεὶς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην γάλλος περιηγητὴς ἀλλ' ἐξ Ἑλλήνων ἕλκων τὸ γένος Yemeniz ἐν τῷ βιβλίῳ του Voyage dans le Royaume de Grèce, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κοινὰ ἐγκλήματα ἐπαισθητῶς ἠλαττώθησαν ἐν Λακωνίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐτόθι διαμονῆς τοῦ Χριστοφόρου καὶ τῆς ἐκ τοῦ κηρύγματός του προελθούσης ἐξεγέρσεως. Βέβαιον δὲ εἶνε ἐπίσης ὅτι δήμαρχοί τινες, ἀδίκως ὕστερον διαβληθέντες καὶ καταδιωχθέντες, ἀποβλέποντες εἰς τὸ ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ κήρυκος ἠθικὸν ὄφελος προσεκάλεσαν αὐτὸν δ' ἐγγράφων των νὰ μεταβῇ καὶ νὰ κηρύξῃ εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ἑαυτῶν δήμου.

Δυστυχῶς ἡ εἰρηνοποιὸς καὶ εὐεργετικὴ περίοδος τῆς διδασκαλίας τοῦ Παπουλάκη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ὁ δαίμων τῆς πολιτικῆς ἐξῆψε τὰς φρένας του καὶ ὁ κῆρυξ τῶν πράων ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἔστω καὶ κεκολοβωμένης ἀξέστως ἢ ἠλλοιωμένης ἐπὶ τὸ βανκυσότερον ὑπὸ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς περιωρισμένης διανοίας του, μετεβλήθη εἰς ἀπόστολον μωρῶν φαντασιοπληξιῶν, γελοίων ἐπαγγελιῶν καὶ εἰς ὑποκινητὴν τολμηρῶν πολιτικῶν ἀνατροπῶν. Καθ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω ἐξ ὅσων περὶ αὐτοῦ ἔμαθον καὶ ἐμελέτησα, ὁ Χριστόφορος δὲν ἤρξατο τοῦ σταδίου του ἔχων ὡς σκοπὸν ὡρισμένον τὸν κατόπιν ἐκδηλωθέντα. Περιπεσὼν εἰς θεοσέβειαν σχεδὸν μανικήν, συνήθη εἰς ἀνθρώπους τοιούτου χαρακτῆρος καὶ τοιαύτης διανοητικῆς ἱκανότητος καὶ οὐχὶ σπανίως ἀναπτυσσομένην ὑπὸ τὰς ἐπικρατούσας τότε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ συνθήκας τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπελήφθη τοῦ ἔργου του, πεποιθὼς ἐν εἰλικρινείᾳ ὅτι ὑπὲρ τῆς θρησκείας εἰργάζετο. Οἱ Φιλορθόδοξοι ἰδόντες τὸν ζῆλόν του καὶ ἐννοήσαντες πόσον ἐπωφελὴς θὰ ἦτο ἡ συμμαχία του εἰς τὰ ἑαυτῶν σχέδια, προσεταιρίσθησαν αὐτὸν καὶ βαθμηδὸν τὸν κατέστησαν κυριώτατον ὄργανόν των. Τὰς ἰδέας των Φιλορθοδόξων ἐνεστερνίσθη ὁ μοναχὸς ἐξ ἀπειρίας καὶ ἀμαθείας, ἴσως δὲ βλέπων τὴν ὁσημέραι αὔξουσαν παρὰ τῷ λαῷ φήμην του, ἐπήρθη καὶ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ὡς προωρισμένον νὰ ἐπιτελέσῃ σοβαρὰν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν μεταβολὴν ἐν τῇ πατρίδι του.

Ἡ μετατροπὴ αὕτη εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Παπουλάκη ἐπετελέσθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἤδη εἰς τὰς ὁμιλίας του ἤρχισε τολμηρῶς νὰ παρενείρῃ ἀσεβεῖς πολιτικοὺς ὑπαινιγμούς, ὧν συνηθέστατος ἦτο ὁ περὶ τοῦ ψωριῶντος ἐριφίου, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀποδιωχθῇ ἐκ τῆς ποίμνης ἵνα μὴ μεταδώσῃ τὴν νόσον καὶ εἰς τὰ λοιπά. Δὲν ἀπῃτεῖτο δὲ μεγάλη βαθύνοια διὰ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ ἀκροαταὶ ὅτι ἡ παραβολὴ ἀνεφέρετο πρὸς τὸν ἀλλόθρησκον τῆς Ἑλλάδος βασιλέα καὶ πρὸς πάντα μὴ συμμεριζόμενον τὰς θρησκευτικὰς παρακρούσεις τῶν Φιλορθοδόξων. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Καλαμῶν τὴν 10 Ὀκτωβρίου, γενόμενος δεκτὸς μετ' ἐξαιρετικῶν ἐνδείξεων σεβασμοῦ καὶ ὡμίλησεν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθείσης ἐξέδρας, ἀνύψωσε σχεδὸν φανερὰ τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας. Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας περιγράφει ὡς ἑξῆς τὰ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν ὁμιλίαν του:

«Πλῆθος τὸν προέπεμπεν ἐρχόμενον ἐκ Λακωνίας καὶ ὁλόκληρος ἡ πόλις τὸν ὑπεδέχθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ· καὶ αὐτοὶ οἱ νοημονέστεροι πολῖται προκατειλημμένοι ἀπὸ τὴν φήμην περιέμενον ἀνυπομόνως νὰ τὸν ἀκούσωσιν. Ἀλλὰ μόλις ἀπήγγειλε τὴν πρώτην του ὁμιλίαν, τῆς ὁποίας αὐτήκοος ὑπῆρξα καὶ ἐγώ, οἱ προσδοκίαι παντὸς νοήμονος δὲν ἐβράδυναν νὰ διαψευσθῶσιν, τὸ προσωπεῖόν του ἔπεσεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην παρετηρήθη εὐθὺς ὅτι εἶνε χυδαῖος, ἀγοραῖος εἰς τὰς ἰδέας, χωρὶς κρίσιν καὶ νοῦν, ὅτι αἰσχρολογεῖ ἀνηκούστους αἰσχρολογίας καὶ προσβάλλει τὴν ἠθικήν. Τοιαύτην ἐκ πρώτης ὄψεως ἔκαμεν ἐντύπωσιν καὶ οἱ νοήμονες πολῖται ἤθελον χλευάσει αὐτόν, ἂν δὲν ηὐλαβοῦντο τὰς προλήψεις τοῦ παρισταμένου ὄχλου, τοῦ ὁποίου ὁ ἐνθουσιασμὸς μὲ ὅλα τὰ ἄτοπα τῆς ὁμιλίας του ἐφαίνετο ἀκράτητος.

«Τὴν ἐπιοῦσαν ὡμίλησε πάλιν δίς, πρωΐαν καὶ δείλην, ἀλλ' αἱ ὁμιλίαι του αὗται ἐπέσυρον σπουδαίως τὴν προσοχήν μου Ἔλαλησε κατὰ τοῦ ὅρκου τοῦ διδομένου ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων εἰς πολιτικὰς καὶ ποινικὰς ὑποθέσεις παρέστησεν ὅτι ὁ ὅρκος ἀντιβαίνει εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ἐνῷ ἐπὶ Τουρκοκρατίας δὲν ἦτο εἰς χρῆσιν, πρὸ εἴκοσι ἐτῶν (αἰνιττόμενος διαρρήδην τὴν ἐποχὴν ἀφ' ἧς ἐγκατεστάθη ἡ Βασιλεία εἰς τὴν Ἑλλάδα) ὁ ὅρκος ἐπολλαπλασιάσθη· ἐξύβρισε τὴν ἐπιβάλλουσαν τοῦτον νομοθεσίαν μας καὶ τὰ Δικαστήρια εἰς ἃ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον διὰ τὰς ὁρκοδοσίας τὰ ἀπεκάλεσε *Γυφτόυπηρα*! ἀπτόμενος τῆς καταστάσεως τῶν θρησκευτικῶν εἶπεν ὅτι δὲν ἔχομεν Πατριάρχην, Ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλους λειτουργοὺς τῆς πίστεως καὶ παρέστησε τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἐπιβουλευομένην δῆθεν ἀπὸ ἑτεροδόξους· προέτρεψε τοὺς ἀκροωμένους νὰ ἐμμένωσιν εἰς αὐτὴν· κατέκρινε τὴν διδακτικὴν μέθοδον τῶν γραμμάτων καὶ ἰδίως τὴν Ἀλληλοδιδακτικήν, ἐσύστησεν ἐκείνην τοῦ Ὀκτωήχου καὶ Ψαλτηρίου, ἐλάλησε κατὰ τῆς Ἀγγλίας, ὡς προσπαθούσης δῆθεν νὰ κατακτήσῃ τὴν Ἑλλάδα.»

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ παράτολμα ταῦτα κηρύγματα δὲν ἠδύναντο ν' ἀκούωσιν ἀδιαφόρως αἱ ἐπιτόπιαι ἀρχαί. Ὁ νομάρχης ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν Κυβέρνησιν, παραστήσας τὴν ἀνάγκην τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ταραξίου καὶ τὴν ἀποστολὴν καταλλήλων ἱεροκηρύκων εἰς τὰς ἐπαρχίας ὅπως ἐξαλείψωσιν ἢ ἐξουδετερώσωσι τὴν ἐκ τῶν λόγων του παραχθεῖσαν ἐντύπωσιν. Ταυτοχρόνως ἔλαβε μέτρα ὅπως ἀπομακρύνῃ αὐτὸν ἀθορύβως ἐκ τῆς πρωτευούσης τοῦ νομοῦ, τῷ ὄντι δὲ ὁ Χριστόφορος ἀπελθὼν μετέβη εἰς τὸν δῆμον Ἀλαγωνίας, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τοὺς δήμους Ἀμφείας καὶ Θουρίας, φθάσας εἰς τὴν μονὴν Βουλκάνου. Ἀντὶ ὅμως νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νομάρχου διαβιβασθείσης αὐτῷ διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τοποτηρητοῦ παραινέσεις, ἐξηκολούθησε τολμηρότερον παρεκτρεπόμενος εἰς τὰς ὁμιλίας του καὶ ἀναφανδὸν ἐκστομίζων στασιαστικὰς αὐτόχρημα εἰσηγήσεις. Διὸ ὁ νομάρχης παρήγγειλεν αὐτῷ ἐπιτακτικῶς ν' ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ νομοῦ, ὁ δὲ Χριστόφορος ἐτράπη διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν Δερβενίων πρὸς τὸν νομὸν Ἀρκαδίας, μὴ μεταβὰς εἰς τοὺς δήμους τῆς ἐπαρχίας Μεσσήνης, ἔνθα ἀνυπομόνως προσεκάλουν αὐτόν· μεταμεληθεὶς ὅμως καθ' ὁδὸν ἐλοξοδρόμησε καὶ μετέβη εἰς τὸν δῆμον Τριπόλεως, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Κυπαρισσίαν. Ὁ ἔπαρχος Τριφυλλίας δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ν' ἀγορεύσῃ εἰς τὴν πόλιν, κατώρθωσεν ὅμως νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἐκεῖθεν ἄνευ σκανδάλου. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Κυβέρνησις ἀνήγγειλε τὰ γενόμενα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἥτις ἐξέδωκε διαταγὴν προσκαλοῦσαν αὐτὸν νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν της ἵνα δώσῃ λόγον περὶ τοῦ σκανδαλώδους αὐτοῦ κηρύγματος. Ὁ μοναχὸς ὅμως δὲν ὑπήκουσεν· καὶ τότε μὲν διεδόθη ὅτι ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐν Καλαβρύτοις, διαμονήν του ἀλλ' ὡς ἐγνώσθη κατόπιν καὶ ὡς θὰ ἴδωμεν βραδύτερον, ὀλίγον ἔμεινεν αὐτόθι ἡσυχάζων, καὶ πάλιν μετέφερεν ἀλλαχοῦ τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας του.

(Ἕπεται συνέχεια). ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

Τὸ ἄρωμά τινων ῥόδων διὰ τῆς ὀξύτητος, διὰ τῆς ζωηρᾶς αὐτοῦ λεπτότητος, προδίδει τὴν ἄκανθαν.

*

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινόν ἱστόρημα.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Διὰ τὰς *φωταγωγίας*, ἤτοι ἐκκλησιαστικὰς τελετάς, ὁ Κανστρένσιος, ὁ Ῥεφερενδάριος, οἱ βασιλικοὶ κληρικοί, οἱ ψάλται τῆς ἁγίας Σοφίας, οἱ ὑπουργοὶ τοῦ νάρθηκος, οἱ ἀναγνῶσται, ὁ σκευοφύλαξ, οἱ Ὀστιάριοι τοῦ ἁγίου Φρέατος (τῆς γνωστῆς φιάλης ἐν τῷ νάρθηκι), οἱ Ὑποδιάκονοι, οἱ Στράτορες τοῦ Πατριάρχου, οἱ *Βαλαντάδες* (ἴσως οἱ περιφέροντες τὰ βαλάντια, τοὺς δίσκους), οἱ *Ἐπισκοπιαροὶ* (χαρτοφύλακες, ἢ ἀντικαταστάται τῶν Ἐπισκόπων), ὁ Δομέστικος τῶν Ὑποδιακόνων, ἡ ἐκκλησία τοῦ Σωτῆρος τοῦ Σταυρακίου (ἐν τῇ ὁμωνύμῳ μονῇ), οἱ τῶν Ἀκοιμήτων, οἱ τοῦ Κυρίου, οἱ Δεκανοὶ τοῦ Πατριάρχου, οἱ *Διποτάτοι* (deputati) τῆς ἁγίας Σοφίας (ἄγνωστος λειτουργία), οἱ τῆς *Σπουδῆς* (ὄνομα μονῆς), οἱ τῆς *Παρασπουδῆς* (ἐπίσης), ἡ ἐκκλησία τοῦ Βασιλιδίου (ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ), ὁ ἅγιος Στέφανος εἰς τὸν Ἱππόδρομον, ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Σεργίου καὶ Βάκχου, ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ὁ ἅγιος Καλλίνικος, ὁ ἅγιος Στέφανος εἰς τὴν Δάφνην, ἡ διακονία *τῶν Οὐρβικίου* (οἱ διάκονοι τῆς μονῆς ταύτης), οἱ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Παγχαρίου, κτλ.

Ταῦτα δ' ἐκ τοῦ κομβίου (τῆς δωρεᾶς) ἑνὸς μόνου Ἄρχοντος, παρέχοντα ἰδέαν τινὰ τῆς ὅλης ταύτης τεραστίας σπατάλης. Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διανομὴν τῶν φιλοτιμημάτων τοῦ Βασιλέως, ἧς λίαν ἐνδιαφέρουσαν εἰκόνα εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Λουϊτπράνδῳ. Μακρὰ χρυσῆ τράπεζα ἦν ἐντελῶς κεκαλυμμένη ὑπὸ θηκῶν, φερουσῶν σεσημειωμένον τό τε ἐν αὐταῖς ποσὸν καὶ τοῦ δικαιούχου τὸ ὄνομα. Εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς ἵστατο ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ εἰς τῶν Πραιποσίτων ἐκάλει τοὺς διαφόρους Μεγιστᾶνας. Πρῶτος εἰσῆλθεν ὁ Κουροπαλάτης, ὅστις μόλις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀπεκόμισε τὸν ὡρισμένον αὐτῷ βαρύτιμον σάκκον καὶ τέσσαρα πολυτελῆ σκαραμάγγια. Τοῦτον ἠκολούθησαν ὁ μέγας Δομέστικος καὶ ὁ Δρουγγάριος τῶν πλοίμων, λαβόντες ἐπίσης ὑπέρογκα ποσά. Εἶτα προσῆλθον 24 Μάγιστροι, λαβόντες ἕκαστος ἀνὰ 24 λίτρας χρυσίου, ἤτοι τρισμυρίας δραχμὰς καὶ δύο σκαραμάγγια, μετὰ τούτους οἱ Πατρίκιοι, λαβόντες ἀνὰ δύο λίτρας καὶ ἓν σκαραμάγγιον, καὶ ὕτω καθεξῆς.

Διενέμοντο δὲ παρεμφερῆ φιλοδωρήματα καὶ εἰς τοὺς προσερχομένους ὑποτελεῖς Ἡγεμόνας καὶ ξένους Πρέσβεις ὡς καὶ εἰς πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ τῆς «Βασιλείου τάξεως» Β'. ιε'., ἔνθα περιγράφεται ἡ δοχὴ τῶν ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ παρὰ τοῦ Ἀμεριμνῆ ἐκ Ταρσοῦ ἐλθόντων Σαρακηνῶν Πρέσβεων περὶ τοῦ *ἀλλαγίου* (ἀνταλλαγῆς τῶν αἰχμαλώτων) καὶ τῆς εἰρήνης, ὡς καὶ οἱ τῆς ἡγεμονίδος *Ἕλγας τῆς Ῥωσέκης* (Ὄλγας τῆς Ῥωσσίας). Κατὰ τὰς περιπτώσεις δὲ ταύτας τὸ χρηματικὸν ποσὸν ἦν τυπικὸν μᾶλλον, συγκείμενον ἐξ ἀριθμοῦ τινος *μιλιαρησίων* (ἀργυρῶν νομισμάτων), ἀλλὰ προσεφέρετο εἰς χρυσᾶ καὶ διάλιθα *σκουτέλλια* (πινάκια).

Κατὰ τὴν δευτέραν δ' ἐκείνην ἡμέραν ὁ Χαράλδος ἐξόχως πάλιν ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Ἄνακτος, ὅστις ἔπεμψεν αὐτῷ ἐκλεκτὸν τεμάχιον τοῦ παρατεθέντος ἐριφίου, ἐφ' ᾧ, κατὰ τὸ ἔθος, πάντες οἱ δαιτυμόνες ἠγέρθησαν καὶ ἀνευφήμησαν. Εὗρε δ' αὐτὸ ἄριστον, ἀποδείξας οὕτω τὴν κακοβουλίαν τοῦ Λουϊτπράνδου, ὅστις, τιμηθεὶς ἄλλοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀφηγεῖται ὅτι τὸ σταλὲν αὐτῷ κρέας ἦν ἀηδέστατον ὠνθυλευμένον μετὰ σκορόδων, κρομμύων καὶ πράσων, καὶ διὰ χαυγιαρίου κεκαρυκευμένον. Κατὰ τὴν διανομὴν δ' ἐπίσης προσηνέχθησαν αὐτῷ κομβίον περιέχον ἱκανὰς χρυσοῦ λίτρας καὶ δύο πολυτελῆ σκαραμάγγια, ἀλλ' οὐχ' ἧττον περίλυπος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον, καθ' ὃ ψευσθεὶς τῆς ἡδείας ἐλπίδος.

ΙΔ'.

Τὴν ἐπαύριον ἐν τούτοις ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος, καθ' ὅσον, διεξαχθέντος τοῦ κλητωρίου ὅπως τὴν πρώτην ἡμέραν, ἡ Αὐτοκράτειρα παρέστη μετὰ τῆς θεραπείας αὐτῆς εἰς τὸν παράδεισον. Ἡ Μαρία, ἠμφιεσμένη νέαν πολυτελεστάτην περιβολήν, ἣν εἴπερ ποτε ὡραία, ἅφατος δὲ ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Χαράλδου συγκίνησις, ἅμα μακρόθεν διέκρινεν αὐτήν. Ἠσθάνετο ὅτι ἐκ τῶν στιγμῶν ἐκείνων ἐξήρτατο ἡ τύχη αὐτοῦ, καὶ μετ' ἀλγεινῆς ἀδημονίας ἠκολούθει πᾶσαν κίνησιν τῆς θελκτικῆς Ἡγεμονίδος, ἥτις οὐδόλως ἔστρεφε πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα. Ἀδιάφορος, καὶ ὡσεὶ ξένη πρὸς τὰ συμβάντα, διελέγετο μετὰ τῶν Μεγιστάνων. Οἷος αἰὼν ἀγωνίας αἱ βραχεῖαι πολλάκις στιγμαί! Ἰδοὺ ἀφίχθη πρὸ τοῦ Κουροπαλάτου, ὀλίγον ἀπέχοντος, ἀπηύθυνε τὸν λόγον εἰς τὸν μέγαν Δομέστικον, ἀμέσως παρ' αὐτὸν ἱστάμενον, ἔφθασε τέλος πρὸς αὐτόν, ἔστη, ἀπέτεινεν αὐτῷ τυπικάς τινας φράσεις, εἰς ἃς ἐκεῖνος μόλις ὑπετραύλισεν ἀπάντησιν, καὶ . . . . παρῆλθεν.

Ὁ Χαράλδος ὠχρίασεν ὡς τὸ παρ' αὐτὸν μαρμάρινον βάθρον, ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη· ἡ Μαρία διέγνω βεβαίως τοῦτο, καθ' ὅσον ἐπὶ στιγμὴν ἐφάνη διστάζουσα, ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε παροδική, διότι παρατρέξασά τινας τῶν Ἀρχόντων, ἀπέτεινέ τινας λέξεις εἰς τὸν περαιτέρω ἱστάμενον Παρακοιμώμενον, καὶ βαθμηδὸν ἀπεμακρύνθη.

Αἱ τέσσαρες ἑπόμεναι ἡμέραι ὑπῆρξαν διὰ τὸν Χαράλδον ἀληθὲς μαρτύριον. Ἡ Αὐτοκράτειρα παρέστη τακτικῶς μετὰ τὰ κλητώρια, ἀλλ' ἄνευ τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀρμενίας, ἥτις, ὡς ἐλέγετο, ἐλαφρῶς ἠσθένει· εὐνόητος δ' ἡ ἐπὶ τούτῳ τοῦ νέου Ἰάρλου ὀδύνη. Οὐχ' ἧττον ἡ δημοτικότης αὐτοῦ ἐκορυφοῦτο. Ἤδη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἡ καταρανὴς εὔνοια τοῦ τε Αὐτοκράτορος καὶ τῆς Αὐτοκρατείρας κατέστησαν αὐτὸν ἐξόχως περιζήτητον, καὶ οἱ μὲν Μεγιστᾶνες ἠμιλλῶντο ἐπιδαψιλεύοντες παντοίας φιλοφρονήσεις, ἑνῷ ἀφ' ἑτέρου αἱ περικαλλεῖς Δέσποιναι ὀλίγον ὑπέκρυπτον τὰς εἰς ἄκρον εὐμενεῖς αὐτῶν διαθέσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος ἔζη ὡς ἐν ὀνείρῳ, ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης κατεχόμενος ἰδέας, ὡσεὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ αὐτοῦ ὕπαρξις ἦν ἁπλοῦς φλοιός, περιβάλλων τὸν πυρῆνα τοῦ φλογεροῦ ἐκείνου αἰσθήματος.

Κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἐτελεῖτο, ὡς γνωστόν, τὸ βοτὸν πεζοδρόμιον. Ἀπὸ τῆς πρωΐας οἱ λαμπροστόλιστοι δῆμοι μετὰ πάσης τῆς συνήθους αὐτῶν πομπῆς, τῶν Δημάρχων τῶν Γειτονιαρχῶν, τῶν Χαρτουλαρίων, τῶν Φακτιοναρίων, τῶν Μικροπανιτῶν, τῶν Μανδατόρων, τῶν Μελιστῶν (μουσικῶν), τῶν Ποιητῶν, τῶν Κρακτῶν, τῶν Ὀργάνων, ἐπλήρουν τὸν εὐρύτατον τοῦ Ἱπποδρόμου χῶρον. Πρὸ τοῦ μεγάλου τῶν σταύλων πυλῶνος, ἵσταντο, ἁπλοῖ σήμερον θεαταί, οἵ τε ἡνίοχοι καὶ βηγάριοι. πρὸ δὲ τῆς Νεκρᾶς Πύλης τὸ σῶμα τῶν μυκτηριστῶν. Μεγάλη ἦν τοῦ ποικίλου τούτου πλήθους ἡ ἀνυπομονησία, καὶ θορυβώδεις ἀντήχησαν εὐφημίαι, ὅτε τέλος ἠγγέλθη ὅτι, ληξάσης τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἱεροτελεστίας, ἡ λαμπρὰ βασιλικὴ συνοδεία κατηυθύνετο διὰ τοῦ Χρυσοτρικλίνου, τοῦ Κοχλίου καὶ τοῦ Αὐγουστέως πρὸς τὸν Ἱππόδρομον.

Πράγματι δὲ ὀλίγον ἀργότερον ὑπεφαίνετο αὕτη ἐπὶ τοῦ πολυτελοῦς Καθίσματος, καὶ ἤρχισε τότε ἡ συνήθης ἀκτολογία, διακοπτομένη ὑπὸ τῶν βαΐων, συνισταμένων κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς πεζοδρομίας. Ἀλλὰ πάσας ἰδίως τοῦ πλήθους τὰς προσδοκίας ὑπερέβησαν οἱ μυκτηρισταί, οἱ ποικίλα ἐκφρενδονίζοντες κατὰ τῶν παρισταμένων σκώμματα, τῆς τωθαστικῆς δὲ ταύτης διαθέσεως ταχέως διαδοθείσης ἐν τῷ εὐτραπέλῳ καὶ ζωηρῷ ἐκείνῳ πλήθει, ἤρχισεν ἀληθὴς ἁμιλλα σαρκασμῶν, ἀστεϊσμῶν καὶ σίλλων, ἥτις ἐξῆψεν εἰς τὸ ἔπακρον τὴν κοινὴν εὐθυμίαν. Πολλὰ ἦσαν τὰ γνωστὰ περὶ τῶν Μεγιστάνων ἀνέκδοτα. καὶ πολλὰ τὰ παράπονα, ὅσα συνήθως ἀπεσιωπῶντο· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ πάντα ἦσαν θεμιτὰ καὶ πρῶτοι ἐγέλων οἱ Ἄνακτες, ὁρῶντες μορφάζοντα τὸν ὑπὸ τῶν εὐρυῶν ἐκείνων σχετλιασμῶν τιτρωσκόμενον. Οὐδ' αὐτὸ δὲ τὸ Αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος ἐξῃρέθη τοῦ γενικοῦ κανόνος, καθ' ὅσον οἵ τε Πράσινοι καὶ οἱ Βένετοι ἀπετόλμησαν νύξεις τινὰς περὶ τῶν παρηλίκων ἐρώτων τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Μιχαήλ, αἵτινες προφανῶς δυσηρέστησαν τὸν Ῥωμανόν· ἀλλ' ἰδίως τὰ ἐξ ἀμάξης ἤκουσεν ὁ λαμπρότατος Ὀρφανοτρόφος, χαρακτηρισθεὶς ὡς ἅρπαξ, ὡς ῥαδιοῦργος, ὡς αὐτὸ τὸ στέμμα ἐπιβουλευόμενος. Ἀξιοθαύμαστος δὲ πράγματι, κατὰ τὸ εἶδος αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τὴν θύελλαν ταύτην παράστασις τοῦ πανισχύρου εὐνούχου, ὅστις, ἀλαζὼν καὶ ἀδιάφορος, ἐθεώρει πέριξ, ὡσεὶ ἐτύγχανεν ὅλως ξένος εἰς τὰ συμβαίνοντα.

Ἐν τούτοις ἐπισκοπήσωμεν τὰ ἐν τῷ Καθίσματι. Εἰς τὸ μέσον ἵστανται ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἡ Ζωή, ἀριστερόθεν ἔχουσα, κατὰ τὸ σύνηθες τὴν Μαρίαν, ἐπίσημον φέρουσαν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πορφύραν, παρ' αὐτὴν δὲ ἵσταται . . . ὁ Χαράλδος. Πῶς καὶ διατί; Οὐδεὶς γνωρίζει. Ἁπλῆ τύχη, ἢ μυστικὴ ἕλξις, ἀδιάφορον τὸ αἴτιον, ἀλλ' ἡ προσέγγισις ἀναμφίβολος. Ἄλλως τε ὁ Χαράλδος, ἀγωνίαν ἀνεκδιήγητον κατὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας ὑποστάς, φαίνεται ὅτι παράβολον ἐξ αὐτῆς ἤντλησε θάρρος, καθ' ὅσον μόλις παρὰ τὴν Μαρίαν εὑρεθείς, καὶ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς περιωπὴν καὶ τὰς αὐστηρὰς ἐθιμοτυπίας ἐλησμόνησε, μετὰ τοσαύτης δὲ συγκινήσεως ἤρχισε περιγράφων τὴν ὀδύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἀδιαθεσίας, ὥστε, ἄοπλος καταληφθεῖσα, οὐδεμίαν ἐξεδήλωσε δυσαρέσκειαν ἡ περικαλλὴς Βασίλισσα.

— Μετὰ τὸ βραχὺ ἔαρ, ἐξηκολούθησε λέγων, φοβερὸς ἐπέρχεται εἰς τὰς πεπηγμένας ἡμῶν χώρας, ὁ χειμών, ὁ ἥλιος δύει, καὶ μακρὰ νὺξ μηνῶν ὁλοκλήρων περιβάλλει τὴν γῆν· τὰ πάντα θνήσκουσι καὶ μαραίνονται, καὶ τὴν παροδικὴν εὐφροσύνην διαδέχεται θάνατος καὶ ἀπόγνωσις. Τοιαύτη ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐμὴ τύχη. Ἐπὶ δύο ἡμέρας ὁ φωτοβόλος Φοῖβος κατηύγασε τὴν καρδίαν μου, καὶ εἶτα ἔδυσεν αἴφνης, ἀφεὶς με ἀπέλπιδα καὶ ἠμιθανῆ· ἀλλ' ἰδοὺ ἀνατέλλει αὖθις, καὶ ἡ ψυχή μου ἔξαλλος ἀναπέμπει τὸ φίλτρον αὐτῆς, ὡς θυμίαμα πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς ὑπάτης καλλονῆς.

Ἡ Μαρία οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἡ εἰκονικὴ αὕτη καὶ περιπαθὴς γλῶσσα, ἡ τοσοῦτον διάφορος τῶν ψυχρῶν τῆς Αὐλῆς τύπων, καταφανῶς ἐξήσκησεν ἐπ' αὐτῆς ἀπροσμάχητον ἐπιρροήν.

— Χιλίους ἐμηχανήθην τρόπους, ὑπέλαβεν ὁ Χαράλδος, ὅπως παρὰ τῶν ἑτέρων Δεσποινῶν ῥωτισθῶ περὶ τῆς ἀληθοῦς τῆς ἀσθενείας σπουδαιότητος· ἀλλ' ἤδη τὸ πᾶν ἐλησμονήθη. Τῆς ὑγιείας τὸ χρῶμα ἐρυθραίνει καὶ αὖθις τὰς ἐλαφρῶς ὠχριασάσας παρειάς, ὡσεὶ ἐξεχύθησαν αἷ-

φνης ἐπὶ τῶν ἀσπίλων ἡμῶν πάγων πάντα τῆς Ἑλλάδος τὰ ὀόδα.

Ἐν τούτοις ἡ θυμηδία τοῦ κοινοῦ μετεδόθη τέλος καὶ εἰς τὸ Κάθισμα, ὅπου ἐπῆλθεν ἐν μέσῳ τῶν γελώτων καὶ σαρκασμῶν, ἀήθης τις σάλος. Ὁ Χαράλδος, παρὰ τὴν Μαρίαν πάντοτε ἱστάμενος, καὶ προσκλίνων ἐπὶ τοῦ χρυσομαρμάρου περιζώματος, ἐφ' οὗ ἠπλοῦτο πολύτιμος τάπης, ἠσθάνθη αἴφνης ὅτι ἡ κρεμαμένη αὐτοῦ χεὶρ προσέθιγε τὴν χεῖρα τῆς περικαλλοῦς Βασιλίδος. Ἡδονικὸν ἠσθάνθη ῥῖγος μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων, καὶ ἀπολέσας πᾶσαν σχεδὸν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου συναίσθησιν, ἔλαβεν ἠρέμα καὶ περιπαθῶς ἔθλιψε τὴν χεῖρα ἐκείνην. Ὦ, ἀνεκλάλητος χαρά! Ἡ Μαρία οὐδόλως ἐκινήθη, καὶ ἡ κρυρία θωπεία παρετάθη ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς πορφύρας, μέχρις οὗ, περατωθείσης τῆς ἑορτῆς, τὸ Αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος μετὰ τῆς αὐτῆς πομπῆς κατέλιπε τὸν Ἱππόδρομον.

Τὴν ἐπαύριον ἐτελεῖτο ἡ φωταυγία, μετ' αὐτὴν τὸ δεῖπνον, καὶ εἶτα τὸ Γοτθικόν, προσῆλθε δὲ ἡ Αὐτοκράτειρα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ Ἑξάεμον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς τελετῆς, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν λαμπαδουχίαν, ἀπεσύρθη κατὰ τὴν ἑστίασιν, καὶ πάλιν παρέστη διὰ τοῦ Γοτθικοῦ τὴν τέλεσιν.

Ἡ Μαρία, ἅμα εἰς τὴν αἴθουσαν εἰσελθοῦσα, ἔρριψε ταχὺ πρὸς τὸν Χαράλδον βλέμμα, καὶ πρὸς στιγμὴν πορφυρωθεῖσα, καταφανῶς εἶτα ὠχρίασεν, ἀλλ' οὐδόλως ἐπλησίασε τὸν νέον Ἰάρλον καθ' ὅλην τῆς διπλῆς τελετῆς τὴν διάρκειαν. Μάτην δὲ οὗτος δι' ἐπιτηδείων ἐλιγμῶν ἐχώρησε πρὸς αὐτήν, καθ' ὅσον ἅμα εἶδεν αὐτὸν προσεγγίζοντα, ἤρχισε πρὸς τὴν Αὐτοκράτειραν ὁμιλοῦσα, καὶ οὐδόλως πλέον ἐκεῖθεν ἐμακρύνθη. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων, καθ' ὅσον τὴν δεκάτην ἡμέραν ἡ Ἄνασσα καὶ πάλιν οὐδόλως παρέστη, κατὰ δὲ τὴν ἑνδεκάτην, τελουμένης τῆς εὐωχίας ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, προσῆλθε μέν, ἀλλ' ὀλίγα μόνον ἔμεινε λεπτά, καθ' ἃ ἡ Μαρία οὐδὲ τὸ βλέμμα κἂν ἔστρεψε πρὸς τὸν ἀτυχῆ Χαράλδον.

Δικαία ἑπομένως ἡ ἄφατος αὐτοῦ ἀπελπισία, ἣν μόλις ὑπέκυπτε παρὰ τῶν δύω φίλων. Καὶ ὁ μὲν Ῥαγνάρος, ἴσως μαντεύων τὸ αἴτιον, ἐσίγα, ὁ δὲ Χαλφδάνος, ἀποτολμήσας ἐρωτήσεις τινάς, καὶ οὐδεμίαν λαβὼν ἀπάντησιν, ἐθλίβετο ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ, ἣν ἀπέδιδεν εἰς τὰς πρώτας νύξεις τῆς νοσταλγίας. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ ἀγαθὸς Δέκαρχος ἔτρεμεν ἐπὶ πάσῃ ἀποδημίας ἰδέᾳ, καθ' ὅσον τρεῖς ἤδη Κουβικουλάριαι παρεῖχον αὐτῷ ἀναμφήριστα εὐνοίας δείγματα, εἰς ἃ ἐκεῖνος ἡρωϊκῶς ἀπήντα.

Ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ γεγονότα μεταπιπτουσι πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον, ὡσεὶ ἀπετέλει ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν ὕπαρξις ἁπλῆν τῶν Μοιρῶν παιδιάν. Φωταυγὴς ἀνέτειλε τῶν Φώτων ἡ ἡμέρα· ἐαρινὸς ἥλιος ἐχρύσου τοὺς μυρίους θόλους τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, καὶ ζωηρὸν συνωθεῖτο τὸ πλῆθος εἰς τὰς ὁδούς. Ἐν δὲ τοῖς Ἀνακτόροις ἐτελεῖτο ἡ περίπυστος τῆς ἡμέρας ταύτης εὐωχία, καθ' ἣν, εἰσαγομένων πάντων τῶν ὀρφανῶν τοῦ Συφραγίου, ἐψάλλετο ὑπ' αὐτῶν ἀντίφωνος μελῳδία, καὶ ἀργότερον ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν δαιτυμόνων τὸ πνευματέμφορον τοῦ Λέοντος τροπάριον. Ἀλλὰ τῇ φορᾷ ταύτῃ, εἰσηγήσει τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ, ἀνδρὸς φιλανθρώπου, καὶ ἰδίως περὶ τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας μεριμνῶντος, ἐπέκειτο καὶ ἄλλη καινοφανὴς ἑορτή, καθ' ὅσον, ἀμέσως μετὰ τὸ κλητώριον, παρετέθη ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ τρικλίνου ἀγροτικὴ διὰ τὰ ὀρφανὰ ἑστίασις, εἰς ἣν παρεκάθησαν καὶ πάντες οἱ παρεισαχθέντες ψάλται.

Καὶ πράγματι, περαιωθείσης τῆς ἐν τῷ τρικλίνῳ δεξιώσεως, κατῆλθε τὸ Αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος μετὰ συμπάσης τῆς ἀκολουθίας εἰς τὸν παράδεισον, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν λιτὴν ἐκείνην πανδαισίαν. Εἶχε δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸν ἡ ἐν λόγῳ ἡμέρα ὅτι πάντες, οἵ τε κληρικοὶ καὶ οἱ Μεγιστᾶνες, ἐλευχειμόνουν, δίκην ἀγγέλων. Καὶ ἄγνωστον μὲν κατὰ πόσον οἱ ἄνδρες ἐδικαίουν τὴν ἀξίωσιν ταύτην, ἀλλ' ἀναμφίλεκτον ὅτι ἡ Μαρία, ἰδίως εἰς τοῦ Χαράλδου τὰ ὄμματα, ὑπερέβαινε κατὰ τὸ πανάγαστον κάλλος καὶ τῶν Χερουβεὶμ καὶ τῶν Σεραφεὶμ τὰς παμφαεῖς χορείας. Οὐχ' ἧττον, δειλὸς πλέον εἰς ἄκρον μετὰ τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν τοῦ προσφάτου αὐτοῦ τολμήματος, ἀπέμενεν ὁ ἡμέτερος ἥρως ἐν ἀποστάσει, καὶ ἅπαξ εἰς τὸν παράδεισον, ἰδὼν ὅτι πάντες περιεστοιχίζον τὰς τραπέζας τῶν ὀρφανῶν, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπησχολεῖτο ἰδίως εἰς τὴν δεξίωσιν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἐκκλησίας φωστήρων, οἵτινες κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρίσταντο, ἐμακρύνθη βραδέως τῶν λοιπῶν ὁμίλων, καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὰς παρακειμένας ἀναδενδράδας, ὅπως κρύψῃ παρὰ τῶν περιέργων τὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐζωγραφημένην ὀδύνην.

(Ἕπεται συνέχεια). ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Ἡ γυνὴ τοῦ Λώτ, στραφεῖσα πρὸς τὰ ὀπίσω, μετεβλήθη εἰς στήλην ἁλός. Ὡραία συμβολικὴ παράστασις! Ὅταν τις ἐν τῷ βίῳ στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀποβλέπῃ πρὸς τὸ παρελθόν, μεταβάλλεται εἰς στήλην ἁλός.—Οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ πλέον.

*

Ὁ ἄριστος προορισμὸς ἐν τῷ βίῳ: Νὰ εἶνέ τις μεγαλόφυης καὶ ἄσημος.

*

Ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος εἶνε εὔγλωττος, τὸ βλέμμα δ' ἀποτελεῖ μέρος τῆς φωνῆς.

Ο ΝΑΥΤΟΠΑΙΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Φάρου, τὸ θέαμα τὸ ὁποῖον προσέβαλε τὰς ὄψεις ἡμῶν δὲν ἦτο καθόλου φαιδρόν. Ἡ σειρὰ ἐκείνη τῶν κατακιτρίνων προσώπων, ἡ συστοιχία τῶν μικρῶν λευκῶν κλινῶν, ἐξ ὧν προέκυπτον κεφαλαὶ λευκότεραι ἀκόμη, ἰσχναὶ καὶ ἀλλόφρονες, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἤδη τοῦ ἄλλου κόσμου, ἡ πνοὴ τοῦ θανάτου ἡ προσψαύουσα ῥιγηλῶς τὸ πρόσωπόν σου, καὶ οἱ ῥόγχοι ἐκεῖνοι οἱ συνεχεῖς, ὅλα ταῦτα δὲν ἦσαν, ὄχι, καθόλου φαιδρά, καὶ ὡς ἐξ ἐνστίκτου διευθύνεσο πρὸς τὸ μέγα ἡμιάνοικτον παράθυρον, πρὸς ὃ ὁ ἀὴρ ἔφερεν ἐκ τῶν ἔξω ὀλίγην θερμότητα καὶ ὀλίγην ζωήν.

Ἀλλὰ τὸ θλιβερώτερον ἦτο ἀκριβῶς παρὰ τὸ παράθυρον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τὰς ὑέλους ἔσειεν ὁ νότος, εἰς γωνίαν τῆς αἰθούσης ἀπομεμονωμένην, στενὴ σιδηρᾶ κοίτη, ἐφ' ἧς παιδίον δωδεκαετές, ὠχρὸν καὶ ἀσθενικόν, μὲ παιδίσκης ὄψιν, ἔσβυνε κατ' ὀλίγον, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, καὶ σχεδὸν χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεται. Ἦτο πολὺ ἄσχημα τὸ ταλαίπωρον, ὡς ἐφαίνετο· αἱ δὲ καλαὶ Ἀδελφαὶ διερχόμεναι σοὶ τὸ ἐψιθύριζον διὰ φωνῆς σιγαλῆς. Ἀλλὰ παρὰ τὸ παιδίον ἐκεῖνο ὁ θάνατος δὲν σοὶ ἐνέπνεε πλέον τρόμον, καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἀγωνιώντων, ἐξ ὅλων τῶν ἀπηλπισμένων ἀσθενῶν, ὧν οὐδεὶς ἔπασχεν ὡς ἐκεῖνο, ἀκριβῶς τὸ παιδίον μόνον ἐνόμιζες ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ, καὶ ὅτι τὴν ἐπαύριον ἤθελες τὸ ἐπανεύρει εἰς τὴν ἀληθινήν του θέσιν, νὰ παίζῃ τὸ τόπι εἰς τὴν πλατεῖαν, μὲ τὴν κόμην κυματίζουσαν εἰς τὸν ἄνεμον καὶ πορφυρᾶς τὰς παρειάς.

Ὁ ἐπιτηρῶν αὐτὸ ἰατρός, ἱστάμενος παρὰ τὸ προσκεφάλαιον, διηγεῖτο τὴν ἱστορίαν του, ἱστορίαν ἁπλῆν καὶ συνήθη ὅλως. Ἦτο ναυτόπαις, τοῦ ὁποίου ἡ μήτηρ εἶχεν ἀποθάνει, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ πατήρ, ναύτης καὶ ἐκεῖνος, μεθ' ὃ τὸ παιδίον παρελήφθη φιλοστόργως ὑπὸ τῶν συντρόφων τοῦ πατρός του. Οὕτως ἤρχισε τὰ μακρὰ ταξείδια, τοὺς ἀτελευτήτους διὰ τῶν ἱστιοφόρων δρόμους, καθ' οὓς χάνει τις τὴν ἔννοιαν τοῦ χρόνου, καὶ ἐν τῇ ἀργίᾳ εἰς ἣν παραδίδεται ἐπὶ τοῦ πλοίου, αἱ ἡμέραι τοῦ φαίνονται αἰῶνες. Πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος, μετὰ μακρόν, κοπιῶδες καὶ πλῆρες κινδύνων ταξείδιον, τὸ πλοῖον εἶχε προσεγγίσει εἰς Μασσαλίαν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μείνῃ μόνον ὅσον χρόνον ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἐπισκευασθῇ ὀλίγον, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον του, νὰ παραλάβῃ νέον, καὶ νὰ ἀρχίσῃ πάλιν τὸν πλάνητα καὶ ἀκαταπόνητον βίον του.

Μὲ πόσην ἀνυπομονησίαν ἀνέμενε τὴν προσέγγισιν αὐτὴν ὁ μικρὸς ναυτόπαις. Καὶ ποσάκις ἀπὸ τῆς πρῴρας προσήλωνε τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ ἔμπρός, προσπαθῶν νὰ διακρίνῃ ἐπιμόνως διὰ μέσου τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, ἢ τὸ ἑσπέρας, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τὰ γνωστὰ ἐκεῖνα σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ προεμήνυον ἐπὶ τέλους τὸν λιμένα, ὄχι ὡς ἐκείνους τοὺς λιμένας, τοὺς ὁποίους εἰς τὸν δρόμον συναντᾷ τὸ πλοῖον καὶ κατὰ τύχην σταθμεύει ὀλίγον, τοὺς λησμονεῖ δὲ ἅμα τοὺς ἀφήσῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὀνειροπολεῖ καθ' ὅλον τὸ ταξείδι, διότι εἰς αὐτὸν ἀφῆκε τὴν καρδίαν του κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, καὶ ὅστις σοῦ φέρει δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ναυτόπαις ἀκόμη ἐὰν ἦσαι, ὅταν τὸν ἐπανίδῃς, τέλος πάντων, ὕστερα ἀπὸ τὸν μακρὸν ἐκεῖνον χωρισμόν!

Μόλις τὸ πλοῖον εἶχεν ἀράξει εἰς τὸν λιμένα, καὶ ἔγειρεν ἡ συνήθης αὐτοῦ ἐπιθεώρησις ἀπὸ τὰς ἀρχάς, εὐθὺς καθὼς ἐτακτοποιήθησαν ὅλα τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, ὁ ναυτόπαις ἐπετάχθη ἐκ τῶν πρώτων ἔξω, καὶ ἕκαστος εἰμπορεῖ νὰ φανταστῇ ἂν ἡ ἀγαλλίασις τοῦ ἐρχομοῦ, ἡ χαρὰ τοῦ νὰ ἐπανεύρῃ τοὺς φίλους του, τὸν ἀφῆκαν καθόλου νὰ συλλογισθῇ τὴν χολέραν! Ὅλη ἡ πρώτη ἡμέρα ὑπῆρξε δι' αὐτὸν πανήγυρις· περίπατοι ἀπ' ἐδῶ, κερασματα εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα, συχνότατοι σταθμοὶ εἰς τὰ ὀπωροπωλεῖα, ἀδιάκοπος καταβρόχθισις λιχνευμάτων!.. Καὶ ἐν τούτοις τοῦ εἶχαν συστήσει αὐστηρὰ νὰ προσέξῃ, νὰ ἀποφύγῃ πρὸ πάντων τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα μασσαλιωτικὰ καρπούζια, τὰ κατακόκκινα καὶ ζουμερά, τὰ κεντημένα μὲ τοὺς μαύρους σπόρους... Ναί! καλά! Ἐκεῖνα ἴσα, ἴσα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐτρελλαίνετο! Ἔννοιά σου, καὶ τοὺς ἔδειξεν ἐκεῖνος!.... Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ ναυτόπαις ἦτο εἰς τὸν *Φάρον*, εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν χολεριώντων.

Ἐκεῖ τὸν εἶδα, καὶ νομίζω ὅτι τὸν βλέπω ἀκόμη, εἰς τὴν μικρὰν σιδηρᾶν κοίτην, κοντὰ εἰς τὸ παράθυρον, ὅθεν φαίνεται ἡ τεταραγμένη θάλασσα καὶ ὁ παλαιὸς λιμὴν τῆς πόλεως, ἐν ᾧ διεκρίνοντο μεταξὺ ὅλων τῶν ἠγκυροβολημένων πλοίων τὰ κομψὰ ἐξάρτια τοῦ ἱστιοφόρου, ἐκ τοῦ ὁποίου λείπει τώρα ὁ μικρος ναυτόπαις! Τὸ παιδίον νομίζεις ὅτι κοιμαται μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμούς, τὸ δὲ μέτωπόν του, μὲ ὅλον τὸν εἰσερχόμενον δροσερὸν ἀέρα, εἶνε κατάβροχον ἀπὸ μεγάλας σταγόνας ἱδρῶτος, καὶ τὸ βλέμμα του τὸ βαθμιαίως ἀποσβεννύμενον φαίνεται ὡς νὰ ἀποχαιρετᾷ πάντα τὰ περὶ αὐτὸ ἀντικείμενα. Ἐν τούτοις οἱ ἐλαφροὶ θόρυβοι τοῦ κόσμου φθάνουσιν ἔτι εἰς τὰ ὦτά του, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του διέρχονται σκιαί. Φαντάζεται ἴσως ὅτι εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀκούων τὴν οἰκείαν εἰς αὐτὸν βοὴν τῆς θαλάσσης, ἧς τὰ κύματα πλήττουσι τώρα κάτω τοῦ νοσοκομείου τοὺς βράχους ἐφ' ὧν εἶνε οἰκοδομημένον, ἡ δὲ λευκὴ καλύπτρα τῆς Ἀδελφῆς νοσοκόμου, ἥτις πηγαι-

νοέρχεται ἀενάως εἰς τὴν αἴθουσαν, παρουσιάζεται εἰς τὴν φαντασίαν του ὡς ἐν τῶν ἁλιευτικῶν ἐκείνων πλοιαρίων, τὰ ὁποῖα τοσάκις ἔβλεπεν, ἐν καιρῷ γαλήνης, παραπλέοντα τὰς παραλίας!

Κάθε ἑσπέρας τὸ πλήρωμα ἔρχεται καὶ ἐρωτᾷ πῶς εἶνε· τὴν ἡμέραν δὲν εἰμποροῦν νὰ ἔλθουν, διότι ἡ σκληρὰ ἀνάγκη τῆς ἐργασίας τοὺς κρατεῖ εἰς τὸ πλοῖον. Ἀλλὰ τὸ βράδυ, ἅμα τελειώσῃ ἡ ἐργασία, τίποτε δὲν τοὺς κρατεῖ πλέον. ... Πηγαίνουν ὅλοι ἐν σώματι, τεθλιμμένοι, καὶ εἰς τὴν προκυμαίαν οἱ εὑρισκόμενοι συνάδελφοί των τοὺς παρατηροῦν μελαγχολικοὶ διαβαίνοντας, μὲ τὴν συμπάθειαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν οἱ ναυτικοὶ ἔχουν πρὸς τοὺς κοινοὺς των πόνους. Σιγὰ - σιγὰ μόνον ψιθυρίζουν:

— Εἶνε οἱ ναῦται τῆς *Αἰμιλίας*, ποῦ πᾶν νὰ ἰδοῦν τὸ μοῦτσο....

Φθάνουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, καὶ ἐνῷ ὁ πλοίαρχος ἐμβαίνει μέσα, αὐτοὶ μένουν ἐκεῖ, παρὰ τὴν εἴσοδον, εἰς τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἀτμοσφαῖραν, βλέποντες διὰ τῆς ἀνοικτῆς πάντοτε μεγάλης πύλης νὰ εἰσέρχωνται ἀγωνιῶντες καὶ νὰ ἐξέρχωνται νεκροί..... Ἐπάνω ὁ πλοίαρχος ἐρωτᾷ τὴν νοσοκόμον:

— Λοιπόν, ἀδελφή μου, πῶς εἶνε σήμερον;

— Ἀλλοίμονον!....

Ἡ ἰδία ἀπάντησις ἀφ' ὅτου κατέπεσεν. Ὁ ναυτόπαις εἶνε ἄσχημα, ὦ! πολὺ ἄσχημα. Ὁ πλοίαρχος ἐπιστρέφει πρὸς τοὺς ναύτας του, οἱ ὁποῖοι δὲν τολμοῦν νὰ τὸν ἐρωτήσουν.

— Ὅλο τὰ ἴδια, λέγει.

Καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπιστρέφουν ἔτι μᾶλλον περίλυποι.

— Λοιπόν;..... τοὺς ἐρωτοῦν οἱ συνάδελφοι εἰς τὴν προκυμαίαν. Πῶς πηγαίνει;

— Δὲν εἶνε καλά!

— Καϋμένο παιδί!....

Ἐν τοσούτῳ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀναχωρήσῃ τὸ πλοῖον. Ὁ πλοίαρχος ὅσον εἰμπόρεσεν ἀνέβαλε τὸν ἀπόπλουν, ἀλλὰ τὰ ἐμπορεύματα ὅλα ἐξεφορτώθησαν, τὸ νέον φορτίον συνεπληρώθη, ἄλλη ἀναβολὴ δὲν εἶνε δυνατή. Διὸ τὴν προτεραίαν τοῦ ἀπόπλου ὅλον τὸ πλήρωμα ἐν στολῇ κάμνει τὴν τελευταίαν του ἐπίσκεψιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ πλοίαρχος ἐπιμένει νὰ ἰδῇ τὸ παιδίον.

— Ἐννοεῖς, ἰατρέ, λέγει πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ νοσοκομείου· αὔριον φεύγω..... Μίαν στιγμὴν μόνον νὰ τὸ ἰδῶ....

Τὸν ἀφίνουν καὶ ἐμβαίνει..... Αὐτός, ὁ θαλασσοδαρμένος γερολύκος, ὁ ἀπεσκληρυμένος ἀπὸ τοὺς καύσωνας καὶ τὰς τρικυμίας, ἔρχεται τώρα νὰ κλαύσῃ ὡς παιδίον παρὰ τὴν κλίνην τοῦ μικροῦ του ναυτόπαιδος.

— Μικρέ, ἔλεγε σιγαλῇ τῇ φωνῇ ἡ νοσοκόμος Ἀδελφή, κύτταξε, εἶνε ὁ κύριος πλοίαρχος ποῦ ἦλθε νὰ σὲ ἰδῇ.... Ἰδὲ καλά..... τὸν διακρίνεις, δὲν εἶνε ἔτσι.....

Ἀλλὰ τὸ παιδίον οὔτε κινεῖται, οὔτε αἰσθάνεται. Τότε ὁ πλοίαρχος, θέτει ὑπὲρ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν χεῖρα ὡς ἵνα σκιάσῃ αὐτούς, καὶ κύψας πρὸς τὴν κλίνην, μὲ τὴν βαρεῖαν φωνήν του, τὴν φωνὴν ἣν μετεχειρίζετο ἐν ὥρᾳ τρικυμίας:

— Γιάννο!.... Ἔ, Γιάννο, ἔκραξεν.

Ὁ μικρὸς ἀνετινάχθη διὰ μιᾶς, τὸ δὲ κίνημα τοῦτο ἐτάραξεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸ λεπτὸν κάλυμμα. Αἱ παρειαί του ἐχρωματίσθησαν ἐλαφρῶς, οἱ ὀφθαλμοί του διεστάλησαν μεγάλοι καὶ ἔκπληκτοι. Αὐτὸ ἦτον ὅλον. Παρελθούσης τῆς ἀστραπῆς, τὸ παιδίον ἔπεσεν ἐκ νέου εἰς τὴν ἀκινησίαν τοῦ θανάτου....

Ὅταν ὁ πλοίαρχος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν, μὲ δακρυσμένα ὀμματα, ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἄνδρας τοῦ πλοίου του, σιωπηλοὺς καὶ τεθλιμμένους ἀναμένοντας, ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Ἀδελφῆς νοσοκόμου:

— Σ' εὐχαριστοῦμεν, ἀδελφή μου, εἶπε... Σ' εὐχαριστοῦμεν πολύ!.... Ἂν ὁ μικρὸς τὴν γλυτώσῃ, τὸ ἐλπίζομε—πρῶτα ὁ Θεός..., νά, δός του αὐτά, καὶ πές του πῶς οἱ σύντροφοι τὰ ἐσύναξαν ἀναμεταξύ των καὶ τοῦ τὰ δίνουν, γιὰ νὰ περιμένῃ τὸ γυρισμό μας χωρὶς νὰ πεινάσῃ τὸ παιδί.... Πές του ἀκόμα πῶς ἡ θέσις του μένει πάντα δική του εἰς τὸ πλοῖον, καὶ πῶς ὅλοι ἐφύγαμε μὲ πολλή, πολλὴ λύπη....

Ἔπειτα, σιγά - σιγά, μὲ φωνὴν πεπνιγμένην, ὡς αἰσθανόμενος τρόμον δι' ὅ,τι ἔμελλε νὰ εἴπῃ:

— Μά, ἂν τύχῃ.... γιατὶ κανεὶς δὲν ξέρει... ἂν κακὸ τὸ εὕρῃ τὸ παιδί..... τότε, πάρε καὶ βάλε τοῦτο εἰς τὸ μνῆμά του ἐπάνω....

Καὶ μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀφῆκεν εἰς τὴν νοσοκόμον, συγκεκινημένην καὶ αὐτὴν μέχρι δακρύων, μέγαν ἐξ ἀθανάτων στέφανον, τὸν ὁποῖον ἐκείνη, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ναυτῶν, ἐνέκλεισεν ὡς πολύτιμον ἀντικείμενον ὁμοῦ μὲ τὸν ἔρανον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ καθεὶς ἀπὸ τοὺς ναύτας εἶχε βάλει ὅλον του τὸ χρῆμα καὶ ὅλην του τὴν καρδίαν....

Ἀλλὰ δὲν ἐχρησίμευσεν ὁ ἔρανος!....

Emmanuel Arène δ.

Δέν τον μέλει τὸν τυφλὸ γιὰ τὸ λάδι τοῦ λυχναριοῦ.

*

Γιὰ νἄχῃς τὸ σκύλο φίλο μὴν ἀφίνῃς τὸ ραβδὶ ἀπ' τὸ χέρι.

*

Πρὶν ἔμδῃς 'στὴ σπηλιὰ λογάριασε πῶς θὰ βγῇς.

*

Τὰ μάτια θὰ μάλλωναν ἀναμεταξύ τους ἂν δὲν τα ξεχώριζεν ἡ μύτη.

(*Ἀρμενικαὶ παροιμίαι*).

ΚΥΡΑΔΕΣ — ΧΟΙΡΑΔΕΣ(1)

Ὁ διδάκτωρ κ. Λόλλιγκ ἐξήνεγκε τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν, ὅτι ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος καὶ περὶ αὐτὸν πολλὰ ἀρχαῖα ὀνόματα διετηρήθησαν ἐπιμόνως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν (2). Στηριζόμενος δὲ εἰς ταύτην τὴν παρατήρησιν, ἐξήνεγκε τὴν γνώμην, ὅτι αἱ δύο πρὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Σκαραμαγγᾶ κείμεναι νησῖδες, αἵτινες δι' ἄλλους λόγους δὲν δύνανται νὰ εἶνε αἱ Φαρμακοῦσσαι τῶν ἀρχαίων, ὡς ἐθεωροῦντο πρότερον, διετήρησαν ἐν τῷ σημερινῷ ὀνόματι *Κυράδες* τὴν παλαιὰν ὀνομασίαν *Χοιράδες*, κατ' ὀλίγον μόνον παρηλλαγμένην.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Λόλλιγκ. Ἐγὼ δὲ πιστεύω, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ αὕτη στηρίζεται περαιτέρω καὶ δι' ἀρχαίας τινὸς μαρτυρίας, ἣν δύναμαι νὰ ἐπικαλεσθῶ ὑπὲρ αὐτῆς.

Εὕρηνται δῆλα δὴ παρ' Αἰσχύλῳ ἐν τῇ γνωστοτάτῃ περιγραφῇ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας καὶ οἱ ἑξῆς στίχοι·

. . . . . θάλασσα δ' οὐκέτ' ἦν ἰδεῖν,
ναυαγίων πλήθουσα καὶ φόνου βροτῶν.
Ἀκταὶ δὲ νεκρῶν *χοιράδες* τ' ἐπλήθυον (3).

Δὲν ἔχομεν λοιπὸν ἐν τοῖς στίχοις τούτοις ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Λόλλιγκ εἶνε ὀρθὴ καὶ ὅτι αἱ Κυράδες ἐκαλοῦντο πράγματι Χοιράδες ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις; Καὶ δὲν διατείνομαι μέν, ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ πρέπει ἁπλῶς νὰ γράψωμεν διὰ κεφαλαίου γράμματος τὴν λέξιν *χοιράδες*, ὅπως ἐγκαθιδρύσωμεν οὕτω τὰς *Χοιράδας* εἰς τὸ αἰσχύλειον κείμενον. Τοιαύτη τις παρεμβολὴ τοπικῶν ὀνομάτων οὐ μόνον δὲν θάνταπεκρίνετο εἰς τὸ ποιητικὸν μεγαλεῖον τῆς περὶ τῆς νίκης διηγήσεως, ἀλλὰ θὰ ἦτο καὶ ξένη πρὸς τὴν στάσιν τοῦ λαλοῦντος βαρβάρου, εἰς οὗ τὸ στόμα ὁ Αἰσχύλος οὐδὲν κύριον ὄνομα οὔτε προσώπου οὔτε τοποθεσίας θέτει. Ὅπου καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς νήσου Ψυταλλείας, ἐφ' ἧς διεκρίθη ὁ πολυτίμητος φίλος τοῦ ποιητοῦ, ὁ Ἀριστείδης, μένει ἀμνημόνευτον, δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐλπίσωμεν νὰνεύρωμεν μνείαν ῥητὴν τῶν κατὰ τὸν ἀντίθετον ἔκπλουν τοῦ σαλαμινίου στενοῦ κειμένων νησίδων. Ὁ ποιητὴς κατὰ τὴν γνώμην μου ἄλλο τι ἠθέλησε καὶ διενοήθη. Ἐπιβαλόμενος νὰ παραστήσῃ τὸν σκορπισμὸν τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ναυαγίων καθ' ὅλον τὸ πεδίον τῆς ναυμαχίας καὶ πέραν αὐτοῦ ἀκόμη ἀπὸ αἰγιαλοῦ εἰς αἰγιαλὸν καὶ ἀπὸ σκοπέλου εἰς σκόπελον, ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐκλέξῃ κατὰ βούλησιν πρὸς δήλωσιν τοῦ πράγματος τὰς οἰκείας ἐκφράσεις. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλας λέξεις ἴσως μὲν οὐχ ἧττον ποιητικάς, ἀλλ' ὅμως ἀδιαφόρους, ἐξέλεξε πρὸς δήλωσιν τῶν ἐννοιῶν τῆς *παραλίας* καὶ τοῦ *ἀπορρῶγος βράχου* ἀκριβῶς ἐκείνας τὰς λέξεις, αἵτινες ὑπεμίμνησκον γνωστὰς τοποθεσίας περὶ αὐτὸν τὸν κόλπον, ἅτε οὖσαι ὁμώνυμοι πρὸς αὐτάς· τοιαῦται δὲ ἦσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῆς πειραϊκῆς χερσονήσου ἡ *Ἀκτή*, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν Ἐλευσῖνα αἱ *Χοιράδες*. Τοιοῦτός τις δὲ ὑπαινιγμὸς ἦτο πάντως εὐπρόσδεκτος παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς τοῦ Αἰσχύλου, ὧν πολλοὶ εἶχον συμμετάσχει τῆς ἐνδόξου νίκης καὶ εἶχον ὑπάρξει αὐτόπται τοῦ θεάματος, οὗ τὴν εἰκόνα ἀνέπλασσε πάλιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ὁ ποιητής. Τὸ δὲ εἰπεῖν ὅτι τὰ ναυάγια καὶ οἱ νεκροὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἦσαν διεσκορπισμένοι ἀπὸ τῆς Ἀκτῆς μέχρι τῶν Χοιράδων δὲν ἦτο βεβαίως ὑπερβολὴ οὐδὲ δι' ἱστοριογράφον, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον διὰ ποιητήν.

Σπυρ. Π. Λαμπρος.

(1) Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν ταῖς Mittheilungen τοῦ ἐνταῦθα γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου.

(2) Historische und philologische Ausätze qrust Curtius. . .gewidimet. Die Meerenge von Salamis σ. 8.

(3) Αἰσχ. Πέρσ. στ. 419 κ. ἑ.

ΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΝ

Σὰν ρίχνω τὸ πρωΐ τὸ μάτι
στ' ἀγαπημένο σου σπιτάκι
ποῦ λάμπει στοῦ βουνοῦ τὴν πλάτη
σὰν τὸ λευκὸ περιστεράκι,

Καὶ μὲς στὸ πράσινο κηπάρι,
ποῦ ἡ γαζία ἀνθισμένη
μὲ τὰ λουλούδια της σὲ ραίνει,
πηγαίνεις κ' ἔρχεσαι μὲ χάρι·

Ἄχ, τότε μέσα μου ἀνθίζουν
ὅλα τοῦ Μάη τὰ λουλούδια
καὶ στὴν καρδιά μου μουρμουρίζουν
γλυκὰ τοῦ ἔρωτος τραγούδια.

Μή, τὸ χωριό σου μὴ τ' ἀφήσῃς!
στὴν ξενιτειὰ τί θ' ἀποκτήσῃς;
Τὸ ἄνθος ποῦ στὰ ὄρη βγαίνει
ἡ πολιτεία τὸ μαραίνει.

Καὶ τὸ πουλάκι ποῦ φωνάζει
φαιδρὸ στὸ πράσινο χωράφι,
καὶ σὲ κλουβὶ ἀπὸ χρυσάφι
ἐὰν τὸ κλείσῃς θὰ στενάζῃ!

Σὲ ἀγαπῶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πλάση
ποῦ ἐγεννήθης κ' ἔχεις μεγαλώσει
κι' ἀπόκτησες τὴν ὠμορφιὰ τὴν τόση.
Αὐτοῦ τὰ πάντα ἔχεις ἀγιάσει.

Σὲ ἀγαπῶ, χαριτωμένη κόρη,
μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκιερὸ λαγκάδι·
σὲ ἀγαπῶ μέσα σ' αὐτὰ τὰ ὄρη
ποῦ λούονται μὲ ρόδα βράδυ βράδυ.

Σὲ ἀγαπῶ μ' αὐτὴ τὴν ἐκκλησία
μὲ τὸ ἀρχαῖό της κωδωνοστάσι
ποῦ χύνει εὐλογία μέσ' στὴν πλάση
μὲ τὴ γλυκειά του κωδωνοκρουσία.

Φιλεῖς τοὺς ἅγιους μὲ τ' ἀγνό σου στόμα,
ποῦ μόνον ἐγὼ ἔχω φιλημένο,
καὶ γονατίζεις μὲ τ' ὡραῖο σῶμα
ποῦ ἔχω μυστικὰ ἀγκαλιασμένο.

Καὶ στοῦ χωριοῦ τὴν ἄκρη ἐκεῖ πέρα,
σὰν φύλακα. πιστὸς ποῦ ἀγρυπνάει,
ὁ μύλος ὁ παλιὸς στριφογυρνάει
μέσ' στὸν βουνήσιο καθαρὸ ἀγέρα.

Σὲ ἀγαπῶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πλάση
ποῦ βασιλεύει σιωπὴ Σαββάτου
καὶ βόσκει ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατά του
ἐκεῖ στὸ μακρυνὸ ἀκροθαλάσσι.

Τὸ μάτι του τὸ καθαρὸ βυθίζει
στὸ βάθος τοῦ οὐρανοῦ τὸ ζαφειρένιο,
ἐνῷ τὸ κῦμα κάτω σιωπαγδένιο
στοὺς χρυσωμένους βράχους μουρμουρίζει.

Σὲ ἀγαπῶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πλάση
ποῦ σὲ κρατεῖ στὴν ἅγια ἀγκαλιά της.
Μὴ φύγῃς!—Ἂν καμμιὰ φορὰ σὲ χάσῃ,
μαζί σου θὰ χαθῇ κ' ἡ ὠμορφιά της.

(1881) ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ στατιστικοῦ γραφείου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς οἱ κάτοικοι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀνήρχοντο τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς 61,702,000· ἤτοι ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν ηὔξησε κατὰ 11,546,217 ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1880 τελευταίας ἀπογραφῆς.

— Συνέστη ἐν Βιέννῃ τῆς Γερμανίας Ἑταιρία σκοπὸν ἔχουσα εἰς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ Βεετόβεν ν' ἀγοράσῃ τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ μέγιστος τῶν μουσουργῶν ἐν ἔτει 1770 καὶ νὰ μεταβάλῃ αὐτὸν εἰς μουσεῖον περιλαμβάνον πᾶν ὅ,τι ἀνήγεται εἰς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἐξόχου ἀνδρός.

— Αἱ ζημίαι τοῦ ἐν Βιέννῃ μεγάλου Μελοδραματικοῦ Θεάτρου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, μεθ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπιχορήγησιν, ἀνῆλθον εἰς ἓν ἑκατομμύριον φράγκων.

— Ὁ Ζολᾶ ἀσχολεῖται νῦν περὶ τὴν σύνθεσιν μυθιστορήματος ἀναφερομένου εἰς τοὺς σιδηροδρόμους. Κυρία ὑπόθεσις αὐτοῦ θὰ εἶνε φόνος γυναικὸς ἐν σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ, σχετικῶς ὅμως πρὸς τοῦτο θὰ παρέχεται πλήρης εἰκὼν τῆς σιδηροδρομικῆς κινήσεως, τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας, τῆς ζωῆς τῶν ὑπαλλήλων, τῶν καθ' ἕκαστα τῆς ὑπηρεσίας. Πρὸς τοῦτο ὁ διάσημος συγγραφεύς, ὅστις ἀντλεῖ τὰ ἔργα του ἐκ τῆς πραγματικότητος, ἀπό τινος χρόνου οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ νὰ ταξειδεύῃ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐρευνῶν τὰ πάντα ἐπισταμένως.

— Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐπίσημον ὑποδοχὴν τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ Ἰουλίου Κλαρετῆ ὁ Ρενὰν ἀπήγγειλεν ἔξοχον λόγον.

— Ὑπάρχουσι καθ' ἅπασαν τὴν ὑφήλιον 101 γεωγραφικαὶ ἑταιρίαι, ὧν 29 ἐν Γαλλίᾳ ἀριθμοῦσαι 19800 μέλη, 22 ἐν Γερμανίᾳ μετὰ 9200 μελῶν, 9 ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ 5600 μελῶν, 5 ἐν Ρωσσίᾳ μετὰ 1330 μελῶν, 4 ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ 2550 μελῶν, 2 ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ μετὰ 1950 μελῶν, 3 ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις μετὰ 1500 μελῶν — καὶ οὐδεμία ἐν Ἑλλάδι!

— Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν τῆς κινήσεως τοῦ ἰταλικοῦ τύπου κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ἅπαν τὸ ἰταλικὸν κράτος ἐκδιδομένων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν ἀνῆλθεν ἀπὸ 185 εἰς 1606. Τὸ ἀρχαιότατον περιοδικὸν δημοσίευμα ἐν Ἰταλίᾳ εἶνε Atti della Academia dei Lincei (1604), ἡ ἀρχαιοτάτη δὲ καθημερινὴ ἐφημερὶς Gazzetta di Genova (1798). Τὸ τρίτον (526) τῶν νῦν ἐκδιδομένων φύλλων ἱδρύθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1885—1887. Αἱ καθ' ἡμέραν ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες ἀνέρχονται εἰς 135, αἱ δὶς καὶ τρὶς τῆς ἑβδομάδος εἰς 138, τὰ ἑβδομαδιαῖα φύλλα εἰς 529, τὰ δὶς καὶ τρὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδόμενα περιοδικὰ εἶνε 285, τὰ δὲ μηνιαῖα 371. Πολιτικὰ φύλλα ἐκδίδονται 429.

— Ἀπέθανεν ἐν Μόσχᾳ ἀκμαῖος τὴν ἡλικίαν ὁ διασημότατος τῶν βαρβιτιστῶν καὶ εἷς τῶν ἐξεχόντων συγχρόνων ῥώσσων μελοποιῶν Κάρολος Δαυίδωφ.

— Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τὸ ταχυδρομεῖον Σόφιας ἐδέχθη πρὸς ἀποστολὴν, κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν σημειωσιν, δεκαεπτὰ χιλιάδας συγχαρητηρίων ἐπιστολῶν τὸ δὲ τηλεγραφεῖον ἐννεακόσια τηλεγραφήματα.

— Κατὰ τὴν παρισινὴν ἔκθεσιν τεσσαράκοντα ἐννέα συνέδρια διεθνῆ θὰ συνέλθωσιν ἐν Παρισίοις, ἐκπροσωποῦντα διαφόρους κλάδους τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.

— Γνωστοποίησις ληφθεῖσα ἐξ ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος: «Κυρία ἔχουσα λαμπρὸν λευκὸν σκύλον μετὰ μελανῶν ὤτων ζητεῖ ὑπηρέτην ἔχοντα φαβορίτας τοῦ αὐτοῦ χρώματος»

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Ἀξιοπρέπεια λωποδύτου.

Ἀστυνόμος. Ὅταν σὲ συνέλαβαν τὴν ὥραν ποῦ ἔκλεπτες ταῖς κόττατς καὶ σ' ἔφεραν ἐδῶ, γιατί εἶς τὴν ἀρχὴν εἶπες ἄλλο ὄνομα;

Λωποδύτης. Δὲν ἤθελα νὰ ἐκθέσω τὸ ἀληθινό μου ὄνομα, κῦρ ἀστυνόμε, γιὰ μιὰ τόσο πρόστυχη κλεψιά.

Μουσικὴ παίδευσις.

— Κάτι στενοχωρημένον σὲ βλέπω;

— Ἡ ἀρραβωνιαστική μου δὲν ξέρει πιάνο.

— Καὶ δὲν χαίρεσαι γι' αὐτό; θάχῃς ἡσυχία.

— Τί ἡσυχία, ἀδερφέ, ποῦ λογαριάζει ἴσα ἴσα τώρα ν' ἀρχίσῃ!

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΡΙΖΟΥΣΑΙ ΘΥΡΑΙ

Πάντες γνωρίζομεν πόσον ἐνοχλητικὸς εἶνε ὁ τριγμὸς, ὃν παράγουσιν αἱ θύραι ἀνοιγόμεναι ἢ κλειόμεναι, ὅταν ὀξειδωθῶσιν αἱ στρόφιγγες αὐτῶν. Γνωστότατον δ' εἶνε ὅτι τὸ κακὸν θεραπεύεται ἂν τὰ συναπτόμενα σιδηρᾶ τεμάχια χρισθῶσι δι' ἐλαίου. Ἀλλ' ἀντὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐλαίου δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ αὐτὸ διὰ μολυβδοκονδύλου. Ἂν προστριβῇ ἡ ἀκωκὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν στροφίγγων, παύει πᾶς τριγμὸς θρηνώδης καὶ αἱ θύραι ἀνοίγονται καὶ κλείονται ἠρέμα καὶ ἐν σιγῇ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889—1643